

••• Samrådsredogörelse

VISION & RIKTNINGAR

Ger en bild av det samhälle vi vill nå och visar de strategier som är avgörande för Luleå halvvägs till visionens år 2050.

PROGRAM & UTVECKLINGSPLANER

Tydliggör Luleå kommuns vilja och innehåller angreppssätt och principer för alla verksamheters arbete för att nå visionen. Program och utvecklingsplaner är också kommunens översiktsplan.

PLANER & RIKTLINJER

En plan visar enskilda nämnders långsiktiga ambitioner, insatser och förhållningssätt. En riktlinje visar på en hållning i en fråga som rör samhällets utveckling och ger vägledning i arbetet.

Dokumenttyp: Bilaga till Översiktsplan 2021

Dokumentnamn: Samrådsredogörelse

Dokumentansvarig: Anna Lindh Wikblad

Senast reviderad: -

Fastställd: Ej fastställd

Beslutinstans: Kommunfullmäktige

Giltighetstid: 2020 - 2039

Dokument gäller för: Alla förvaltningar

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
Bakgrund	4
Beskrivning av samrådet	4
Inkomna synpunkter och kommentarer	5
Myndigheter.....	5
Kommunala förvaltningar och nämnder	19
Organisationer och övriga	22
Privatpersoner, föreningar, partier med flera via webbformulär	26

Sammanfattning

Samråd om översiktsplanen ägde rum mellan den 12 juni och 24 september 2018.

Planhandlingarna har funnits tillgängliga på Luleå kommuns webbplats, i Stadshuset och på Stadsbiblioteket och samrådet har kungjorts. Totalt har 34 st yttranden kommit in med ca 320 synpunkter som har hanterats. Yttranden har inkommit från statliga myndigheter, organisationer, föreningsliv och privatpersoner. Kommunala förvaltningar har fått ta del av planhandlingarna och arbetsmöten har hållits kontinuerligt för att förbättra planförslaget. Synpunkter under dessa möten finns endast nedtecknade som minnesanteckningar och presenteras inte i samrådsredogörelsen.

Många av synpunkterna omfattar detaljeringsgraden samt otydlighet i både textdelar och mark- och vattenanvändningskartan. Översiktsplanens principer kommer inte att omfatta exempelvis utformning av lokaler eller gatumiljöer, åtgärder för bättre underhåll eller detaljerade ambitionsnivåer för kommunens olika verksamheter. Principerna hålls på en mer övergripande och långsiktig nivå.

Den digitala markanvändningskartan har utvecklats och bearbetats efter samråd, vilket inbegriper en del av de synpunkter som inkommit vad gäller förståelsen av planförslaget. En webbplats för översiktsplanen kommer att finnas där samtliga delar som hör till översiktsplanen kommer att vara tillgängliga. Kopplingen mellan karta och text tydliggörs i den digitala mark- och vattenanvändningskartan och olika ämnen kommer att vara sökbara.

Beskrivning av riksintressen har kompletterats och reviderats utifrån de statliga myndigheternas synpunkter. Riksintresset för energiproduktion har efter samråd nedprioriterats med hänsyn till riksintresset för totalförsvaret, vilket medfört att det inte finns utpekad någon markanvändning för vindkraft inom Luleå kommun. För att bättre tydliggöra och beakta rennäringens intresse i den fysiska planeringen har ett hänsynsskikt på mark- och vattenanvändningskartan lagts till.

Det har också framkommit synpunkter att översiktsplanen inte tydligt nog beskriver regional koppling, hur kommunen vill att landsbygden ska utvecklas och Norrbotniabanans betydelse. Inriktning mark och vatten till 2050 har utvecklats och förklarar bättre de noder, stråk, anläggningar och områden där olika typer av utveckling kommer att ske.

Konsekvensbeskrivningen har omarbetats med kompletteringar och förtydliganden samt utifrån de revideringar som gjorts.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade den 2017-05-22 § 104 att ge Kvalitet & samhällsutveckling i uppdrag att Vision Luleå 2050 och Riktningar ska aktualiseras med mindre förändringar. Förslaget till ny översiktsplan som upprättats har ställts ut för samråd. Resultatet av detta samråd redovisas i denna samrådsredogörelse. Förslaget till översiktsplan har bearbetats efter samrådet.

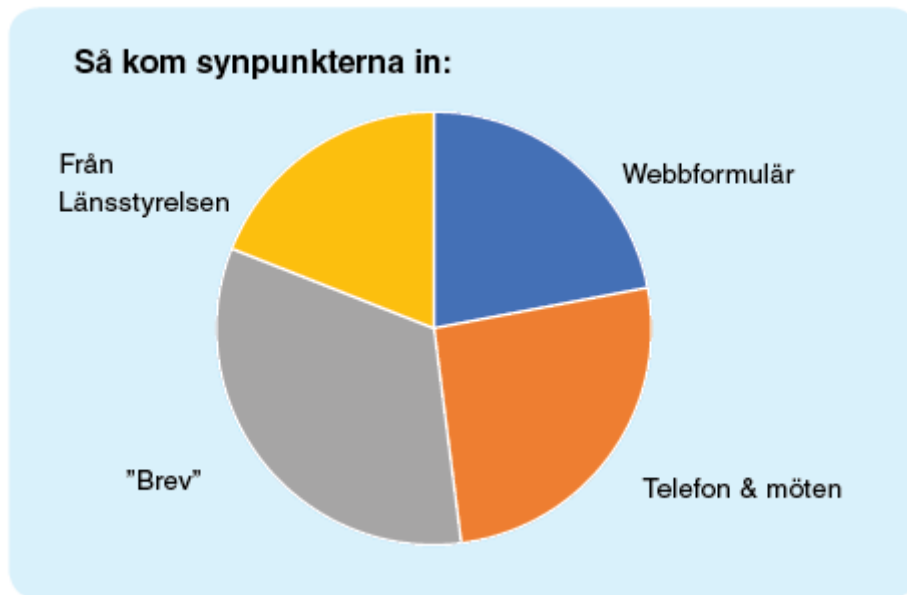
Beskrivning av samrådet

Ett förslag till översiktsplan har visats för samråd under perioden **12 juni och 24 september 2018**. Planhandlingarna har funnits tillgängliga på Luleå kommuns webbplats, i Stadshuset och på Stadsbiblioteket. En kungörelse om planförslaget och samrådet har dels anslagits på kommunens anslagstavla, dels införts i lokaltidningarna Norrbottens Kuriren och Norrländska Socialdemokraten den 6 juni 2018. Därutöver det har annonserats om samrådet i lokaltidningar fyra gånger i juni och augusti.

Ett samrådsmöte har hållits med Länsstyrelsen och Region Norrbotten den 14 juni 2019. Därefter har uppföljande möten skett med Länsstyrelsen. Utställning har skett på biblioteket, som har varit delvis bemannad för att kunna ta emot synpunkter och svara på frågor. Ett webb-formulär har använts för att lämna synpunkter.

Inkomna synpunkter och kommentarer

Figuren nedan visar hur synpunkterna har kommit in. Synpunkter från Länsstyrelsen omfattar även andra statliga myndigheter.

Skrivelser utan invändningar har inkommit från, Bodens kommun, Räddningstjänsten i Luleå kommun och Lantmäteriet.

Skrivelser med synpunkter och/eller frågor har inkommit från:

Länsstyrelsen	Coop Norrbotten
Region Norrbotten	Miljö- och byggnämnden
Trafikverket	Gülzaus vänner
Försvarsmakten	Föreningen Vitådalen
SGU	Norra Sunderbyns byautveckling
Sjöfartsverket	Alvik – Långnäs byutvecklingsförening
Energimyndigheten	Privatpersoner
Sametinget	Cykelfrämjandet
Svenska kraftnät	Miljöpartiet de gröna
PTS	
SMHI	

Inkomna synpunkter sammanfattas och kommenteras nedan, kommentarerna står med kursiv text. Synpunkterna redovisas i sammanfattad och förkortad form, de finns registrerade i sin helhet hos kommunstaben. Länsstyrelsens yttrande redovisas i sin helhet.

Myndigheter

Region Norrbotten

Saknar en tydlig koppling till RUS. Det regionala perspektivet nämns, men inte så man kan se hur det hänger ihop. Utveckla skrivningar hur Luleå ska bidra till RUS och ha med konkreta förslag som går mot de prioriterade målen.

Inriktningen bör vara en mer målande bild som ger en bättre beskrivning av var Luleå är 2050. Lägg till under generella principer för genomförande att Luleås ÖP ska sträva mot den regionala utvecklingsstrategins mål och intentioner.

Inriktningen är kompletterad med text och bild som ger en bättre beskrivning och en tydligare regional koppling. Däremot nämns inte något strategiskt dokument vid namn eftersom det finns flera statliga och regionala strategier. Dessa strategier har påverkat innehållet i översiktsplanen främst som principer.

Nulägesbilderna i varje kapitel känns kortfattade och dystra. Kanske bättre att beskriva vad man vill.

Nuläge och motiv har arbetats om till endast motiv.

Ett transportsystem på väg behöver en tydligare beskrivning av arbetsmarknadsregionen. Principer för att stärka mellankommunala stråk behövs.

Inriktningen är kompletterad med text och bild som visar regionala transportsamband.

Kuststad. Saknar principer för att stärka vattenkontakten i staden.

Finns beskrivet i andra kapitel. Sökfunktion i den digitala kartan har lagts till.

Närhet till omvärlden. Ingen princip som stärker flygplatsens utveckling, behålla känns passivt. Stärka flygplatsen som nav i regionen är bättre formulering.

Principen har reviderats i enlighet med synpunkten.

Beskriv Luleå hamn som en av EUs utpekade hamnar.

Detta har reviderats. Nationell hamn är ändrat till internationell hamn.

Näringslivets behov av kommunikationer är otydligt. Regionförstoring, studier etc.

Detta beskrivs och förtydligats.

Mellankommunala frågor är bostadsförsörjning, infrastruktur, kollektivtrafik, arbetsmarknadsregion och service. Det mellankommunala perspektivet syns inte.

Inriktningen är kompletterad med ett tydligare regionalt perspektiv för infrastruktur, kollektivtrafik och arbetsmarknad. Det finns fortfarande mellankommunala frågor som behöver utredas ytterligare som kan komma att påverka framtida revidering av översiktsplanen.

Länsstyrelsen

Sammanfattning

Kommunen har valt att använda ÖP:n som en plattform för kommunens strategiska arbete för att nå vision om ett ekologisk, socialt och ekonomisk hållbar Luleå år 2050, vilket är positivt då alla hållbarhetsaspekter ger avtryck i den fysiska planeringen. Kommunens mål och principer som redovisar strategiska prioriterade målområden är till övervägande del väl genomarbetat och ger förutsättningar för samordning av kommunens förvaltningars arbete. Länsstyrelsen saknar dock en tydlig tolkning av kommunens långsiktiga strategiska mål och principer i konkreta förslag och riktlinjer för mark- och vattenanvändningen.

Principerna beskriver förhållningssätt som konkretiseras i och redovisas i mark- och vattenanvändningskartan som rekommendationer för handläggning, exempelvis grönstruktur, nya

områden för industri, servicepunkter på landsbygden och Norrbotniabanan. Innehållet har också kompletterats med rekommendationer som redovisas i mark- och vattenanvändningskartan.

Enligt 3 kap 2–4 §§ plan- och bygglagen (PBL) ska kommunen i översiktsplanen redovisa inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. ÖP:n ska utgöra underlag och vägledning vid beslut om frågor som berör mark- och vattenanvändning samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. För att ÖP:n ska bemöta kommunens vision om social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet samt för att kunna utgöra ett fullgott verktyg som ska användas som stöd och vägledning vid kommunala beslut om mark och vattenanvändning är det viktigt att översiktsplanen utformas så att dess innehåll blir begripligt och överskådligt och att dess konsekvenser går att utläsas. En genomtänkt och väl utarbetad ÖP underlättar för kommunens vardagliga beslut i frågor som berör detaljplanering, planbesked, lokaliseringsprövningar, bygglov och andra tillståndsprövningar.

Länsstyrelsen konstaterar efter en genomgång av föreliggande planförslag att det saknas väsentliga delar som ska ingå i en översiktsplan, som t.ex. redovisning av planens innebörd i form av den samlade bilden över den föreslagna framtida mark- och vattenanvändningen, skälen för förslaget (redovisning av planeringsunderlag med analys) samt en miljökonsekvensbeskrivning med en samlad översiktlig analys av konsekvenserna av planförslaget som helhet. Planförslaget är främst inriktat på en för övergripande nulägesbeskrivning och målbeskrivningar om vad kommunen ska jobba för och vissa fall av hur det skall gå till. Länsstyrelsen kommer därmed vid detta skede inte att kunna lämna ett fullständigt samrådsyttrande från staten då viktiga delar som enligt 3 kap 2–9 §§ PBL och 6 kap miljöbalken (MB) (1998:808) skall ingå i en översiktsplan saknas, vilket även har begränsat statliga myndigheternas möjlighet att ta ställning och lämna relevanta synpunkter på förslaget. Det innebär att samrådet inte tjänar sitt syfte.

Kommunen delar inte Länsstyrelsens uppfattning att väsentliga delar av vad som ska ingå i en översiktsplan saknas. Översiktsplanen som Länsstyrelsen har fått ta del av under samrådet omfattas av Program till Vision Luleå 2050, en kommuntäckande mark- och vattenanvändningskarta, hänsynskartor som särskilt redovisar riksintressen som berörs och miljö kvalitetsnormer, planeringsunderlag i nulägesbeskrivningen samt en samlad konsekvensbeskrivning med en miljökonsekvensbeskrivning.

Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att bearbeta planförslaget så att kommunens inriktning och strategi för en långsiktig planering av mark- och vattenanvändning och dess konsekvenser tydlig framgår av planhandlingarna och att nytt samråd med mer kompletta handlingar hålls.

Luleå kommun har inte för avsikt att hålla ett nytt samråd. Materialet som visats för samråd är tillräckligt för att myndigheter och medborgare ska kunna ta ställning till Luleå kommuns mål och principer för samhällsutveckling samt till de föreslagna förändringarna av mark- och vattenområden, till hänsyn till riksintressen och miljö kvalitetsnormer samt dess konsekvenser. Inriktningen till 2050 har förtydligats inom vissa områden.

Länsstyrelsen uppmärksammar kommunen att det finns risk för att tillsyn enligt 3 kap 16 § kan komma utövas vid senare planering och tillståndsprocesser. Detta på grund av att relevant planeringsunderlag och planförslagets förhållning till detta saknas eller inte beskrivs i planhandlingarna vilket gör det svårt att bedöma planförslaget utifrån riksintressen, miljö kvalitetsnormer, strandskydd, regional samordning samt frågor som rör människors hälsa och säkerhet.

Efter samråd har planhandlingen bearbetats och den digitala markanvändningskartan utvecklats. Det är genom den kanalen som kommunen i huvudsak kommer att kommunicera med medborgare, myndigheter och övriga intressenter. Med krav på arkivering myndigheter emellan måste kommunen även kunna tillhandahålla utskriftsbara och arkivbeständiga handlingar, detta kommer att tillgodoses.

Webbplatsen innehåller översiktsplanens alla delar, inklusive tillägg, utvecklingsplaner i form av fördjupningar av ÖP har tagits fram. Den har utvecklats med höga krav på användarvänlighet och tydlig kopplingen mellan de olika planerna. En interaktiv översiktsplan gör den mer tillgänglig än traditionell redovisning och förbättrar möjligheten för delaktighet.

Efter en genomgång av föreliggande handlingar konstaterar Länsstyrelsen att planförslaget i sina sjutton kapitel tydligt redovisar strategiska prioriterade målområden som kommunen vill satsa och arbeta för. Detta avspeglas dock inte i konkreta förslag och riktlinjer för till mark- och vattenanvändning eller vilka motiv som ligger till grund för den markanvändning som ändå redovisas.

Redovisningen är delvis övergripande och saknar en heltäckande redovisning av hur olika intressekonflikter skall hanteras och hur hänsyn skall tas till viktiga allmänna intressen. Länsstyrelsen saknar bland annat en planbeskrivning innehållande:

- Samlad bild över den föreslagna framtida mark- och vattenanvändningen.
- Tydligare redovisning av planeringsunderlag med analys (trafikutredning, jordbruksmarksinventering, m.m.).
- Områdesvisa rekommendationer.
- Motiv till kommunens ställningstaganden.
- Förslag till åtgärder och rekommendationer som säkerställer att planförslaget inte medför påtaglig skada på ett riksintresse.
- En redogörelse för hur planförslaget säkerställer att miljö kvalitetsnormer följs.
- En redogörelse av mellankommunala intresse beaktats i planförslaget.
- Planförslagets konsekvenser för människors hälsa och säkerhet.
- Miljöbedömning enligt miljöbedömningsförordning (2017:966) /förordning om miljökonsekvensbeskrivningar (1998:905).

Planbeskrivningen utgör de delar som omfattas av Program till Vision Luleå 2050. Den innehåller bland annat övergripande mål, kommunens långsiktiga inriktning till 2050 samt principer för genomförande av planen till 2030.

Planförslagets inriktning har kompletterats i text och med bilder, för att tydligare visa områden och samband. Vissa planeringsunderlag redovisas i de digitala kartorna, andra underlag förtydligas i Nulägesbeskrivningen. Motiven har utvecklats och den långsiktiga inriktningen har reviderats efter

samråd. Sökord i den digitala översiktsplanen kommer att underlätta ämnesvisa sökningar. Mark- och vattenanvändningskartan har kompletterats med rekommendationer för olika områden.

Nulägesbeskrivning

Planförslagets huvudfrågor hanteras i allt för kortfattade beskrivningar av nuläget. Kartor, bilder och illustrationer skulle underlätta läsbarheten och förståelsen av dess innehåll.

Planförslaget är otydligt vad gäller den samlade bilden av planeringsförutsättningar, behov, brister och utmaningar i relation till den förändring och utvecklingen som sker inom kommunen och i regionen. Med andra ord så saknas analysen. Beskrivningen är alltför kortfattad och behöver utvecklas.

Nulägesbeskrivning har bearbetats både vad gäller text, bild och kartor.

Program till vision 2050

Länsstyrelsen saknar beskrivningar och kunskapsunderlag till flera av de utpekade områdena i mark- och vattenanvändningskartan. Det är otydliga motiveringar till framtagna principer och därmed en otydlig koppling till föreslagen mark- och vattenanvändning.

Det finns en tydlig inriktning på förtätning, på samlande respektive stadsnära byar samt övergripande kommunikations- och grönstruktur. Det finns också en tydlig inriktning för verksamhetens fortsatta utveckling. För att kunna följa upp de övergripande målen har vi till hjälp olika indikatorer. Efter samråd har även inriktningen för befolkningsutvecklingen tydliggjorts. Förutsättningarna för bostadsförsörjning har tydliggjorts i Nulägesbeskrivningen. Luleå kommun har även för avsikt att ta fram en fördjupad plan för bostadsförsörjning inom de kommande åren.

Samlad konsekvensbeskrivning

Länsstyrelsen anser, med utgångspunkt från vad som anges i Miljöbedömningsförordning (2017:966), att redovisningen av planförslagets konsekvenser är bristfälligt. Det saknas en samlad översiktlig analys av konsekvenser av planförslaget som helhet samt ett tydligt motiv till att varför kommunen valt att avgränsa konsekvensbeskrivningen till fåtal geografiska delar av planförslaget.

Den samlande konsekvensbeskrivningen har kompletterats i flera avseenden.

Kartor

Generellt anser Länsstyrelsen att det är bra med en digital version av mark och vattenanvändningskartan som ett verktyg som underlättar översiktsplanens användning vid senare prövningar. Länsstyrelsen ser dock vid detta skede att funktionen behöver en del utveckling. Det bör gå att få tydligare och mer precis information om ett område genom att klicka i kartan. Idag finns i bästa fall en hänvisning till en PDF. Om man väljer att länka till en PDF bör länken gå till rätt sida i dokumentet. I dagsläget finns en hänvisning till visionsdokumentet men där finns varken områdesbeskrivning eller prioritering mellan olika områden/intressen. Det är också otydligt vad skikten områdesanvändning och hänsyn egentligen innebär och hur de förhåller sig till varandra.

Länsstyrelsen vill påminna kommunen att översiktsplanen enligt gällande lagstiftningen även ska innehålla en daterad kommuntäckande plankarta.

Efter samråd har planhandlingen bearbetats och den digitala markanvändningskartan utvecklats en webbplats med alla översiktsplanens delar, inklusive tillägg, utvecklingsplaner i form av fördjupningar av ÖP. Detta tydliggör kartredovisningen och kopplingen mellan karta och text.

Krav på tydlighet enligt 3 kap 6 § PBL

Syftet med tydlighetskravet är att allmänheten, beslutsfattare och myndigheter ska uppfatta planens innebörd på ett riktigt och likartat sätt. Berörda myndigheter, kommuninvånare m.fl. kan lättare förstå innebörden av olika förslag om konsekvenserna redovisas tidigt och tydligt under samrådet.

Då översiktsplanens ska användas som vägledning och stöd vid beslut och prövning enligt plan- och bygglagen och miljöbalken ska det utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår.

Länsstyrelsen rekommenderar därför med utgångspunkt i innehållet i detta yttrande att kommunen bearbetar planförslaget så att kommunens inriktning och strategi för en långsiktig planering av mark- och vattenanvändning och dess konsekvenser tydligt framgår av planhandlingarna och att nytt samråd med mer kompletta handlingar hålls.

Dialog

Länsstyrelsen föreslår att kommunen och Länsstyrelsen träffas för en genomgång av ytterligare och mer detaljerade synpunkter inför fortsatt arbete.

Kommunen har efter samrådet hållit dialog med Länsstyrelsen. Länsstyrelsen har då tydliggjort vad som behöver förtydligas eller läggas till inom översiktsplanens olika delar.

Samråd

Samråd i ärendet har ägt rum med Trafikverket, SGI, SGU, SMHI, Energimyndigheten, Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Sametinget, Vattenfall, Skogsstyrelsen samt Svenska Kraftnät, Post- och Telestyrelsen. I handläggningen har deltagit företrädare för Länsstyrelsens enheter för Samhällsplanering och kulturmiljö, tillväxt- och infrastruktur, social hållbarhet och samhällsskydd, naturvård, miljöskydd, miljöanalys, landsbygd samt naturresurs- och rennäring.

Kommentarer på yttranden från andra myndigheter och organisationer redovisas under respektive myndighets yttrande.

Trafikverket

Planen är tydlig och lättläst och med bra struktur. Däremot är de klickbara kartorna svåra att tyda och manövrera på grund av många lager ovanpå varandra. En stor del av utvecklingen är starkt förknippad med infrastruktur och inte minst statlig infrastruktur. Trafikverket ser fram emot att vara en del av utvecklingen i dialog med kommunen för att uppnå ett så bra resultat som möjligt. Trafikverket ser positivt på de höga ambitionerna och det helhetsgrepp som beskrivs i översiktsplanen. Vi hoppas också att planen följs av tydligt genomförande och

konsekvent tillämpning i kommande detaljplaneläggning och bygglovshantering, där delarnas effekt på helheten är tydlig.

Regionala samband

Trafikverket ser positivt på att regionala transportsamband tas upp i planeringen. Däremot behöver prioriteringar mellan dessa regionala kommunikationssamband förtydligas. I samband med detta bör också kopplingen till pågående regionala samarbeten rörande kommunikationer framgå. Trafikverket tänker främst på SARETS-samarbetet.

I programmet på sidan 13 kan utvecklingskartan förtydligas genom att skilja på befintlig infrastruktur och framtida samt skilja åt trafikslagen och visa riksintresset för Norrbotniabanan.

På sidan 12 i programmet nämns att tågstationer behövs i Notviken, Sunderbyn, Antnäs och Råneå. Trafikverkets kommentar till detta är att fler stopp för resandeutbyte ger längre restider för pendlare mellan noder. Längre pendlingstider kan påverka attraktiviteten för resenärer. Frågan om antal stopp kräver dialog och samordning mellan tågoperatören, Regionala kollektivtrafikmyndigheten, Region Norrbotten, Trafikverket och inte minst samtliga berörda och indirekt berörda kommuner. Kommunen reserverar mark för en kustjärnväg mellan Luleå och Kalix. Trafikverket vill upplysa om att en sådan järnvägssträckning i dagsläget inte finns med i någon plan och saknar finansiering. Därför är sannolikheten liten att en kustjärnväg byggs inom nära framtid.

Kommunens prioritering av tågtrafik, sjöfart och väg i form av Norrbotniabanan, större hamn och djupare farleder samt Norrleden har tydliggjorts efter samrådet. Översiktsplanen prioriterar kommunikationer för arbets- och studiependling både inom kommunen och i regionen. Förtydligande av kartan i enlighet med Trafikverkets yttrande har gjorts efter samråd. Kommunen noterar Trafikverkets upplysningar.

Riksintressen

Trafikverket önskar mer beskrivningar om hur kommunen ser på funktionen och utvecklingsmöjligheter för riksintressen för kommunikationer kopplat till kommunens övriga planering. Samt hur kommunen tänker tillgodose och prioritera dessa intressen. Detta gäller inte minst riksintresset för Norrbotniabanan.

Planen beskriver vilken hänsyn som ska tas till respektive riksintresse och vilken prioritering som ska ske mellan intressen som inte är förenliga. Planen har efter samråd kompletterats med riksintressenas värdebeskrivning. Kommunen skulle uppskatta värdebeskrivningar även för riksintressen för kommunikation.

Trafikverket konstaterar att kommunen förordar en östlig dragning av Norrbotniabanan och instämmer i att denna sträckning kopplar ihop många trafikslag och skapar möjligheter för hållbara och effektiva transporter. Idag finns inte Norrbotniabanan med i sin helhet i den nationella planen för infrastruktur. Det innebär att Trafikverket inte har finansiering för fortsatta utredningar och framtagande av järnvägsplan norr om Skellefteå. Vilket i sin tur innebär att riksintressekorridoren tyvärr måste finnas kvar i sin helhet (s. 19 konsekvensbeskrivning).

Synpunkten föranleder ingen ändring av planförslaget.

Kommunikationer

I översiktsplanens program på sidan 31 beskrivs att ett resecentrum planeras mellan Prästgatan och järnvägen för busstrafik och järnvägstrafik. Detta projekt har efter Regeringens beslut 2018 inte blivit prioriterat i den nationella planen. För tillfället finns därför ingen finansiering för projektet. Nuläget bör framgå i översiktsplanen.

Översiktsplanen beskriver övergripande mål, inriktningen till 2050 med principer för genomförande till 2030. Nuläget för enskilda projekt är inte något som översiktsplanen ska hantera men kommunen noterar informationen.

På sidan 19 i Konsekvensbeskrivningen står att befintlig bangård i Luleå centrum bör flyttas. Trafikverket vill förtydliga att den förändring som Trafikverket planerar för inte rör flytt av själva bangården, utan att det endast är personvagnsuppställningen som kommer att flyttas till Svartön. I Nulägesbeskrivningen på sidan 21 (under rubriken Infrastrukturer - Allmänna intressen) står att det återstår framkomlighets- och säkerhetshöjande åtgärder på väg 94. Här behövs förtydligas vilka sträckor av väg 94 man menar, samt om man syftar på bilister, eller gång- och cykeltrafikanter.

Nulägesbeskrivningen beskriver nuläge 2017 översiktligt beskrivningar av enskilda objekt preciseras när kommunens olika förvaltningar gör sina prioriteringar.

Hållbara transporter

Kommunen pekar ut ett antal byar som antingen samlande eller stadsnära. Detta underlättar prioritering av åtgärder för statliga investeringar. Begreppet samlande byar är otydligt vad gäller prioritering av åtgärder för oskyddade trafikanter – gång och cykel. Saknas beskrivning av hur gång- och cykelstråk ska kopplas samman mellan kommunal och statlig infrastruktur– exempelvis gång- och cykelvägar kopplad till statlig infrastruktur.

Definitionen av gång- och cykelvägar har tydliggjorts i mark- och vattenanvändningskartan samt lagts till som en markanvändning på landsbygden.

Det uttrycks att Luleå centrum ska prioriteras både för förtätning och som kommunikationsnod, men det saknas ett resonemang kring nutida och framtida kapacitet för samtliga trafikslag.

I inriktningen för mark- och vattenanvändningen till 2050 beskrivs bland annat att fokus ska ligga på person- och godstransporter med tåg och sjöfart. Det beskrivs även att kollektivtrafik och cykeltrafik kommer att behöva fler och större anläggningar för att klara en ökad befolkning. Detta konkretiseras i principerna samt i mark- och vattenanvändningskartan och hänsynskartan. Mer detaljerat om trafiken i centrum behandlas i pågående arbete med utvecklingsplanen för centrum.

Försvarsmakten

Försvarsmaktens riksintressen med tillhörande influensområden kan med fördel förtydligas i markanvändningskartan. Det kan också förtydligas att alla ärenden rörande höga objekt ska remitteras till Försvarsmakten.

Försvarsmakten kan inte acceptera kommunens vilja att tillämpa en generell "45-metersregel" för byggnader inom stoppområdet kring Kallax flottilflygplats.

Försvarens stoppområden för höga objekt är utformade för att säkerställa att uppförandet av nya höga objekt inte leder till oacceptabla konsekvenser för Försvarens flygförband avseende flygsäkerhet och insatsförmåga. Objekt inom stoppområdet som är högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse bedöms generellt innebära påtaglig skada på riksintresset.

Planförslaget har reviderats vad avser förtydligande kring höga objekt i enlighet med Försvarens synpunkter ovan.

I Nulägesbeskrivningen bör följande ändringar göras: Luleå-Kallax flygplats är riksintresse (sidan 15 och 18). Luleå-Kallax flygplats är landets femte största flygplats, ett transportnav i regionen. Tillståndet för flygplatsen innehas av Försvarens genom Fortifikationsverket. Flygplatschefen (F 21) har ansvar mot tillsynsmyndigheterna och ansvar för flygplatstjänsten på Luleå-Kallax flygplats. Som flygplatsoperatör för Luleå-Kallax flygplats innebär det att F 21 ansvarar för att vidmakthålla, utveckla och drifta flygplatsens funktioner. Som exempel kan räddningstjänsten och fälthållningen nämnas. Luleå-Kallax flygplats har mycket hög tillgänglighet vilket innebär att den ska kunna öppna dygnet runt, året om, inom 60 min för samhällsviktiga transporter, exempelvis ambulansflyg. Civila flygtrafiken samverkar med försvarets verksamhet och landningsbanan är utbyggd för stora fraktflygplan. Flygplatsen ligger söder om älven inte långt från centrum (sidan 19). Ersätt ursprunglig text.

Text är ändrad enligt synpunkter.

11. Arbete, handel och besöksnäring. Innan sista stycket kan det läggas till en text om vad Försvarens verksamhet med övningar, både nationella och internationella, renderar i besöksnäringen (hotell/mat/handel/aktivitet).

Ingen ändring av texten görs eftersom stycket inte lyfter fram olika "besökare".

12. Arbete, näringsliv och industri. Försvarens önskar att kommunen tar ett större helhetsgrepp på hela garnisonen samt övriga i garnisonen, inte bara F 21. Personalsiffrorna kan komma att bli betydligt högre – just nu pågår inhämtning från övriga i garnisonen på aktuella personalsiffror.

Texten bygger på offentlig statistik från SCB.

18. Försvaret. Förslag på kompletteringar/revideringar: Norrbottens flygflottilj, F 21 och Luleå-Kallax flygplats är Sveriges nordligaste flygflottilj belägen i Luleå kommun. Flygplatsen är av riksintresse för totalförsvaret av Sverige och den civila kommunikationen och har ett av världens största flygövningsområden där både svenska flygvapenförband och andra länder övar. Huvudbasen är i Luleå med sidobaser i Jokkmokk och Vidsel. F 21:s uppgift är att leverera luftoperativ effekt, ett uppdrag som pågår dygnet runt, året runt, för att säkerställa Sveriges integritet. Norrbottens flygflottilj gick under 2016-01-01 in i ny organisationsstruktur liksom övriga förband inom FM. Flygflottiljen har tre krigsförband, 21:a flygflottiljen och 211:e och 212:e stridsflygdivisionerna. Vid F 21 bedrivs verksamhet syftande till att utveckla våra tre krigsförband inklusive utbildning och övning av både

flygförare och övrig personal med syfte att stödja stridsflygdivisionerna på någon av våra baser.

Försvarsmakten är ansvarig för drift och underhåll av Luleå-Kallax flygplats. Flygplatsen är en flottilflygplats och har en rullbana, banklass 1, riktning nord – syd, benämnd 14-32, siffrorna anger banriktning i antal grader. Rullbana, taxibanor och taxivägar har en asfaltbeläggning och klargöringsplattor i anslutning till bansystemet har en betongbeläggning.

Inom garnisonen finns kontorslokaler, utbildningslokaler, förråds-, hangar-, verkstads- och drivmedelsanläggningar, anläggningar för flyg- resp. fordonsdrivmedel, motorprovhus, kaserner och skjutbanor.

Konsekvenser. Fossila bränslen används, framförallt flygdrivmedel, vilket påverkar miljön. Buller uppkommer från flygtrafik, motorprovning, fordonstrafik och skjutövningar vid flottiljens skjutbanor.

Texten är ändrad med stöd av Försvarsmaktens förslag.

Sjöfartsverket

Luleå hamn är ett riksintresse och av EU utpekad som en av fem Corehamnar i Sverige. Riksintresset är ännu inte preciserat.

Detta beskrivs både i principer och hänsynsskikt.

Planeringsområdet sträcker sig ut till territorialgränsen.

Kartan omfattar hela området.

Båtlivet och gästhamnar mm uppmärksammas sparsamt trots att Luleå är en av Sveriges bättätaste kommuner.

Precisering av båthamnar finns i den digitala mark- och vattenanvändningskartan. En av principerna för genomförande är att ge möjlighet för befintliga hamnar att utökas.

Norrbotniabanans östra alternativ kan komma att ge en negativ påverkan på sjöfarten, vilket är en av anledningarna att det västra alternativet förordas av Trafikverket.

Kommunen förordar östligt alternativ för Norrbotniabanen. Arbetet pågår i samverkan med Sjöfartsverket och Trafikverket för att hitta lösningar som inte får negativ påverkan på sjöfarten.

- Farleder av klass 1 och 2 redovisas som en yta baserad på navigerbart område med en omgivande buffertzona på 200 meter, även buffertzonen behöver skydd.
- Farleder av klass 3 och 4 redovisas inte med farledsytan baserad på navigerbart område. Samma restriktioner som för klass 1 och 2 bör gälla.
- Farledsutmärkning (fyrar och enslinjer) utanför buffertzonen ingår i riksintressets influensområde och ska skyddas.

Beskrivning av farleder har förtydligats i hänsynsskikten med anledning av riksintresse och i enlighet med Sjöfartsverkets synpunkter. Kartdata för farleder klass 3 och 4 saknas och kommunen kan därmed inte redovisa dessa.

SGU

Som ett led i SGUs arbete med att effektivisera myndighetens remisshantering avger SGU generellt sett inte yttranden i denna typ av ärenden. SGU avstår därför från att yttra sig. Hänvisning sker istället till checklista på SGUs hemsida.

Utifrån SGUs checklista har text i nulägesbeskrivningen kompletterats med att vi bedömer att det är minimala risker för ras, skred och erosion.

Energimyndigheten

Saknar specificering av de områden som är lämpliga för förnybar energi. Det finns ett riksintresse för vindkraft, men ingen kommentar till hur det hanteras.

Riksintresse för vindkraft redovisas i hänsynskartan med vägledning. Riksintresset är dock i konflikt med riksintresse för försvaret, det senare prioriteras. Det pågår en intern diskussion hos kommunen om eventuellt behov av utredning för att identifiera lämpliga platser för storskalig produktion av förnyelsebar energi. Ett sådant underlag hanteras i framtida revideringar av översiktsplanen.

Sametinget

Hela Luleå kommun är inom renskötselområde och Sametinget anser inte att det framgår i översiktsplanen. Planen saknar redovisning över hur en eventuell nybyggnad eller utbyggnad av redan befintlig bebyggelse eller andra etableringar skulle komma att påverka renskötseln och den samiska kulturen. Sametinget anser att kommunen ska redovisa att samebyarna ska involveras och att renbruksplaner ska beaktas. Alla åtgärder som berör renskötseln och andra samiska näringar ska föregås av tidig dialog.

De samiska traditionella kunskaperna är centrala i förvaltningen av vårt landskap. Omgivande landskap har betydelse i fysisk planering. En förutsättning för både ekosystemtjänster och biologisk mångfald är direkt kopplat till renar och renskötseln, det är helhetssyn på landskapet. Planen borde lyfta fram den samiska kulturen som en viktig del i att skapa en attraktiv kommun.

Fasta anläggningar och mänsklig aktivitet påverkar renskötseln. Renarna har behov av betesro och kunna vandra, särskilt viktigt vid centralorter. Kommunen ska redovisa hur andra samiska intressen kan påverkas.

Förlust av biologisk mångfald och förstörelse av ekosystem innebär att relaterade språk och kunskaper försvinner. Det är viktigt att även beakta det samiska språket.

Renskötselrätten bygger på urminnes hävd och är en särskild rätt för personer av samisk härkomst att bruka mark och vatten till underhåll för sig och sina renar. Markerna är av största betydelse för renskötseln och de ska förvaltas och nyttjas med långsiktighet.

Rennäringsintresset är både ett allmänt intresse enligt miljöbalken 3 kap 5 § st 1, områden av riksintresse regleras enligt 3 kap 5 § st 2 och ett enskilt intresse som medlemmarna i en sameby utövar enligt rennäringslagen (1971:437).

Det allmänna rennäringsintresset innebär att mark- och vattenområden som har betydelse för renskötseln ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande. Det är inte bara områden som ska skyddas utan det ska finnas funktionella samband som flyttleder och sammanhängande områden så att den fria strövningen inte hindras. Vinterbetesland betraktas som flaskhalsar för renskötseln. Strategiska platser som flyttleder, uppsamlingsområden och rastbeten skapar tillsammans ett funktionellt samband. Detta utgör förutsättningar att bedriva renskötsel i en sammanhållen årscykel. Inom ett område ska renskötseln inte tillåtas bli störd av exploateringar som leder till att den sammanhållna årscykeln hotas. De så kallade funktionella sambanden och markerna som inte är utpekade som riksintressen är också viktiga för renskötseln.

Den samiska kulturen och renskötseln bidrar till att Sverige lever upp till nationella och internationella mål och åtaganden. Den samiska kulturen och renskötseln är avgörande för att nå "Storslagen fjällmiljö" och bidrar till att nå "Levande skogar", "Myllrande våtmarker" och "Ett rikt växt- och djurliv". Åtgärderna med etappmål måste innefatta förutsättningar för berörda samebyars hela renskötsel, inklusive betes- och flyttningsförhållanden i kust- och skogsland nedanför fjällen.

Sametinget anser att klimatanpassning för renskötseln är en fråga för kommunen och dess arbete med fysisk planering. Kommunen kan beskriva den aktuella situationen för renskötseln då dem redan idag påverkas av klimatförändringarna. Sametingets rekommendation är att ha god dialog med berörda samebyar så att den fysiska planeringen inte hindrar eller försvårar för renskötseln i sitt arbete med klimatanpassning.

För att tillgodose Sametingets synpunkter och tydligare beskriva rennäringens betydelse i kommunens fysiska planering har ett hänsynsskikt för rennäringens intresse kompletterats efter samråd med berörda samebyar. Det har också lagts till en riktlinje i Program för till Vision Luleå 2050 som tydliggör att vi ska verka för att rennäringens behov av flyttleder och vinterbete säkerställs. Nulägesbeskrivningen har kompletterats med fakta kring rennäringen utifrån delar av Sametingets yttrande.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Saknar redovisning av ställningstagande för byggnation i förhållande till översvämningsrisker.

Detta finns redovisat både i principer och hänsynskarta. Sökord kommer att tillföras den digitala kartan så att det blir enklare att hitta. Riktlinjer finns i tidigare beslutade Riktlinjer för klimatanpassning.

Saknar en beskrivning av vad kartskikten för översvämning visar. Redovisning av översvämningsrisker för skärgården saknas. Andra naturrelaterade händelser kan också vara relevant att beskrivna.

Det finns ett ständigt behov av ta fram olika hänsynsskikt. De skikt som redovisas har kompletterats med beskrivningar av innehåll. Nulägesbeskrivningen visar de underlag och utgångspunkter som har använts. Det är inte praktiskt möjligt att redovisa alla riskområden för översvämning i skärgården, men det finns principer som beskriver förhållningssätt samt kommunens riktlinjer för klimatanpassning. Förhållningssätt till andra risker beskrivs i principer för säkerhetsarbete.

Beslut om riksintressen för totalförsvarets civila del är på gång och kommer 2019. Länsstyrelsen bör ge stöd i denna bedömning som är viktig.

Saknar en samlad bild och ett ställningstagande över risker. Saknar ett ställningstagande för hanteringen av risker kring anläggningar (LSO 2:4) som kräver riskhanteringsavstånd. Översiktsplanen är ett underlag för kommunens dimensionering för att hantera större olyckor (LSO). Det bör finnas ett resonemang om hur man avser förebygga och hantera olyckor.

Översiktsplanen tar upp de för oss relevanta riskerna, i principer och hänsyn. Dimensioneringen av förmågan sker på verksamhetsnivå (Räddningstjänsten). Enligt lag ska det föregås av riskanalys och sedan ska kommunen ta handlingsprogram för förebyggande och operativ verksamhet.

Svenska kraftnät

I Luleå kommun har Svenska kraftnät två 400 kV-ledningar. Ytterligare en 400 kV-ledning ska byggas från Jokkmokk till Keminmaa i Finland, vilket kan komma att beröra Luleå kommuns norra del. Samråd ska hållas med Svenska kraftnät när åtgärder planeras inom 250 meter från stamnätsledningar och stationer.

Svenska kraftnät önskar att Luleå kommun tar motsvarande hänsyn vid planering av ny bebyggelse invid befintliga och planerade stamnätsledningar. För att säkerställa att Svenska kraftnäts magnetfältspolicy uppfylls ska bebyggelse där människor vistas varaktigt placeras minst 130 meter från en 400 kV-ledning. För avstånd utifrån en eller flera parallellgående ledningar krävs en fältberäkning. Vid planering av vindkraftsanläggningar krävs ett visst säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och våra anläggningar. Transportstyrelsen anger rekommenderade avstånd för vindkraftverks olika höjder för att upprätthålla en god flygsäkerhet.

Svenska kraftnät anser att stamnätets anläggningar i ÖP:n inte synliggjorts eller särskilts från regionnätets anläggningar, vilket det bör göras. Det bör också förtydligas vilken vikt regionnät och stamnät har för staden, kommunen, regionen och landet.

Vi ser att de delar som nämner totalförsvaret, i föreliggande plan, endast pratar om dess militära del. Civilförsvarets roll inom totalförsvaret är en viktig del och bör ingå i översiktsplanen.

Det utreds i dagsläget en riksintresseklassning inom totalförsvarets civila del av marken och vattnet där stamnätet återfinns. Detta innefattar stamnätets anläggningar i Luleå kommun. Vidare har vikten av vattenkraften för energisystemet utretts och samråder nu om att riksintresseförklara 250 vattenkraftverk och delar av berörda vattendrag, varav Luleälv är ett.

När riksintresset för civilförsvaret finns kommer underlaget att kompletteras i kommande revideringar av översiktsplanen.

Svenska kraftnät ser stora brister i föreliggande plan. Vi kan inte tillstyrka föreliggande plan med mindre än att den revideras utifrån ovanstående synpunkter.

Luleå kommun har kännedom om stamnätets anläggningar och kommer därmed ta hänsyn till detta i senare skeden, men väljer att inte redovisa detta i översiktsplanen eftersom att det har uppfattats att underlaget omfattas av sekretess.

Post- och telestyrelsen

År 2016 presenterade regeringen en ny bredbandsstrategi "Sverige helt uppkopplat 2025" där det kortsiktiga målet är att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till minst 100 Mbit/s år 2020. På längre sikt är målen att 98 procent av alla hushåll och företag i hela Sverige bör ha tillgång till minst 1 Gbit/s senast år 2025. En robust och välutbyggd IT-infrastruktur är viktig för att trygga välfärden och ger förutsättningar för bl a näringslivsutveckling, sysselsättning, forskning och innovationer, samt miljö och klimat. Av denna anledning anser vi även att IT-infrastrukturen måste in i planeringsprocessen på regionnivå samt i alla kommuner. PTS har inte tillgång till detaljinformation om hur operatörer och andra ledningsägare utformar sina nät utan hänvisar till operatörer och ledningsägare som berörs. Kommunen bör ha en förteckning över vilka ledningsägare som blir berörda.

I nuläget är det få operatörer och ledningsägare och Luleå kommun har bra koll på vilka dessa är samt hur nätet ser ut i hela kommunen. Princip för utbyggnad av bredband finns.

Länsstyrelsen har tillgång till uppgifter om teleanläggningar som är att anse som riksintressen i enlighet 3 kap 8 § miljöbalken och 2 § p. 9 förordningen (1998:896). Om planen innebär uppförande av vindkraftverk, kan dessa i vissa fall påverka mottagningen av radiosignaler på ett negativt sätt, speciellt gäller detta för radiolänkförbindelser. PTS rekommenderar därför att ett samrådsförfarande genomförs mellan vindkraftbolag och de radiolänkoperatörer som blir berörda av vindkrafts-etableringen för respektive område för att minimera störningsriskerna. Inför ett sådant samråd kan PTS bidra med information om vilka de berörda radiolänkoperatörerna är. PTS har inga ytterligare synpunkter.

Med anledning av försvarets riksintressen i kommunen föreslås inga områden för vindkraftverk. Synpunkterna är därmed inte relevanta för planförslaget.

Statens meteorologiska och hydrologiska institut

Vid planering bör hänsyn tas till det framtida klimatet. Lufttemperaturen förväntas stiga, risker förskyfall öka och flödena i våra vattendrag förändras med ändrade nederbördsförhållanden och snötillgångar. Stormar förväntas inte bli värre eller vanligare än vad de historiskt har varit. Havsnivån stiger men landhöjningen kompenserar till viss del den stigande nivån, mer i norra Sverige än i södra. Hänvisning görs med ytterligare information om framtida klimat på myndighetens hemsida, bland annat till de regionala klimatanalyserna för länen samt historiska och framtida skyfall.

Beskrivna analyser och underlag har använts som kunskapsunderlag i arbetet. Kompletteringar sker i Nulägesbeskrivningen som hänvisar till källor.

I ÖPN bör översvämningsskänsliga områden tydligt utpekade och riktlinjer finnas för områdenas användning. SMHI anser att kommunen ska vara mycket restriktiv med att tillåta nybebyggelse av bostäder och samhällsviktig verksamhet i översvämningsskänsliga områden. De byggnader som planeras i översvämningsskänsliga områden, (LIS), bör anpassas så att de klarar översvämningar. Förändrade översvämningssrisker i framtida klimat bör även beaktas.

Principer och hänsyn till översvämningssrisker anges för ny bebyggelse i översvämningsskänsliga områden. Även rekommendationer finns redovisade i mark- och vattenanvändningskartan.

Kommunala förvaltningar och nämnder

Kommunala förvaltningar har tagit del av planhandlingarna och arbetsmöten hålls kontinuerligt under planprocessen för att förbättra planförslaget. Det är främst Barn- och utbildningsförvaltningen, Räddningstjänsten och Stadsbyggnadsförvaltningen som har haft synpunkter under samrådsskedet. Miljö- och byggnämndens synpunkter redovisas dock nedan.

Miljö- och byggnämnden

Under avsnittet "Vårt arbetssätt" i Program till Vision 2050 bör det även nämnas vilka typer av planer och styrdokument som blir aktuella när innehåll och inriktning i strategiska plandokument ska konkretiseras, bl a detaljplaneprogram, detaljplaner, gestaltungsprogram och byggnadsordningar. Detta för att kunna tydliggöra plansystemets utbyggnad och skapa förståelse hur plansystemet fungerar.

Programmet omfattar de planer som är övergripande och mycket långsiktiga, inte bara de planer som rör fysisk planering eller byggande. Mer detaljerade planer redovisas inte som namn eller begrepp.

I kapitlet Levande stadsliv alternativt Spara viktiga värden bör tilläggas att vi ska bevara nuvarande strandlinjer och värna de öppna vattenytor som finns kring stadshalvön och Luleås innerfjärdar. Utfyllnad för ny bebyggelse ska endast vara möjligt i motiverade undantagsfall. Närheten till vattnet är en av Luleås mest värdefulla tillgångar.

Strändernas viktiga funktion för ekosystemtjänster beskrivs i ett flertal principer. Stränderna och vattenspegeln i Luleås innerfjärdar säkerställs i markanvändningskartan. Inom stadshalvön föreslås utfyllnad av ett antal områden för tät struktur. Detta motiveras med att utvecklingen av centrum är prioriterat både ur ett lokalt och regionalt perspektiv.

Enligt programmet ska centrum erbjuda förskola, skola och gymnasium. Vid placering av dessa bör det tas hänsyn till att en god utemiljö för barnen uppfylls.

Det finns flera principer som säkerställer en god utomhusmiljö för förskola och skola.

Positivt att det ska ställas krav på lokaler i gatuplan där butiker, caféer eller restauranger prioriteras framför annan verksamhet. Det är viktigt att lokalerna i gatuplan utformas så att risken för störningar för boende från verksamheterna minimeras, särskilt under kvälls- och nattetid.

Utformning av enskilda lokaler är inte en fråga för översiktsplanen. Risker för störningar minimeras främst genom att följa gällande lagstiftning.

Det anges att alla vattenresurser ska minst ha god status och god kvalitet. Luleå älven behöver uppnå god potential och inte god status.

Programmet ger en generell beskrivning av alla vattenresurser och inte för hur det ser ut för något specifikt vattenområde.

Det är positivt att det anges att kommunen ska verka för att höja kvaliteten i våra vattenförekomster. Miljö- och byggnadsförvaltningen anser dock att denna fråga inte är belyst tillräckligt i programmet. Det anges att vid planering och byggande ska säkerställas plats för lokala snöupplag, även att det ska finnas ett större snöupplag inom stadsbygden. Vid val av dessa områden bör det tas hänsyn till områdenas yta och placering samt till miljö- och hälsoaspekterna som t.ex. transporter till och från området, avgaser, buller, smältvatten, möjlighet till infiltration osv.

Placering av större snöupplag har preciserats i markanvändningskartan efter samråd. För mindre lokala snöupplag hanteras dessa vid ärenden som anmälan, ansökan eller tillsyn. Dessutom ger översiktsplanen riktlinjer som innebär att plats för mindre lokala snöupplag ska säkerställas vid detaljplaneläggning.

Spara viktiga värden: I texten under rubriken Nuläge bör även benämnas Råneälven och dess betydelse som nationalälv och outbyggd laxälv med höga naturvärden.

Beskrivning av Råneälven är kompletterad i Nulägesbeskrivning.

I programmet anges att ingen nettoförlust av ekosystemtjänster ska bli följden av annat nyttjande av mark och vatten. För att uppfylla detta anser Miljö- och byggnadsförvaltningen att ekosystemtjänster bör identifieras och värderades först.

Det pågår ett arbete med en Grönplan där översiktsplanens intentioner för ekosystemtjänster preciseras. Om det finns delar i det framtida beslutet om Grönplanen som är relevanta för översiktsplanen ska dessa arbetas in i framtida revideringar.

Plats för arbete: Det anges att volymhandel främst ska lokaliseras till Storheden, etappvis. Delvis ligger området inom Gäddviks vattenskyddsområdet i sekundära zon A vilket bör beaktas vid ny etablering. Enligt principen ska störande och riskfyllda verksamheter lokaliseras till utkanten av stadsbygden och de samlande byarna. Förvaltningen anser att denna typ av verksamheter bör lokaliseras till särskilt utpekade områden och inte intill områden för bostäderna.

Vattenskyddsområdet redovisas i översiktsplanens hänsynskarta och ska därmed beaktas och säkerställas vid planering och byggande. Mark- och vattenanvändningskartan preciserar lokalisering av verksamhetsområden. Verksamheter som inte är störande kan lokaliseras i anslutning till bostäder.

Smarta resor: Som en princip anges att vi ska verka för att åka kollektivt till studier och arbete i stadsbygden. Det är viktigt att det även finns goda möjligheter att åka kollektivt under kvällar och helger.

Förutsättningar för kollektivt resande skiljer sig mellan stadsbygden och landsbygden. Utöver kollektivtrafik finns andra former för gemensamt resande såsom bilpool och samåkning som ökar tillgängligheten och minskar påverkan på klimatet. Detta säkerställs i principerna, men ska tydliggöras.

I Samlad konsekvensbeskrivning, Konsekvenser för miljön-verksamhetsområden: Enligt konsekvensbeskrivningen är det viktigt att lokalisera verksamheter så nära bostäder som möjligt så att det möjliggör ett minskat totalt transportarbete. Vidare bedöms att placering av verksamheter som ligger nära både arbetstagare och kund, integrerat i bostadsområdena kan ha positiva effekter. Miljö- och byggnadsförvaltningen ställer sig kritisk mot detta och anser att placering av verksamheterna intill bostäderna kan orsaka störningar för boende genom tex buller, vibrationer, lukt, utsläpp till luft, kemikalier transporter och ökade trafikrisker. Bedömningen är att det troligen ytterst få personer som kommer att arbeta på samma område som man bor i. Bedömningen är även att gemeneman ytterst sällan besöker ett verksamhetsområde såvida dessa inte innefattar handel.

Under kapitlet Start och uppväxt för alla står det att "Barn är särskilt känsliga för exponering av olika föroreningar, kemikalier, buller med mera eftersom deras kroppar växer och utvecklas" och att "Vi ska minska barns exponering för kemikalier i deras vardagliga miljöer". Detta är ytterligare skäl till att vi inte bör ha verksamhetsområden och bostadsområden intill varandra. Dessa områden bör ha väl fungerade barriärer sinsemellan som kan avskärma och minimera sådana störningar som kan påverka barn negativt.

Stadsbygdens förtätning: Förtätning av stadsbygden kan även medföra en risk för att gröna områden minskar och att tysta miljöer inte kan uppnås i tillräcklig omfattning. Tysta miljöer erbjuder människor möjlighet till avkoppling och återhämtning och har också positiva effekter på för naturmiljön och djurlivet. Därför är det viktigt att dessa miljöer bevaras och utvecklas vid förtätning.

Forskning har visat att en blandad stad med bostäder, arbetsplatser, handel och nöjen skapar attraktivitet, tillgänglighet, trygghet och jämlikhet till en skillnad från en stad där dessa funktioner delas upp. Den blandade staden ger också bättre förutsättningar för ett mer hållbart resande. Däremot är det viktigt att i en blandstad säkerställa lugna miljöer nära bostaden, krav som kommer att bli allt mer påtagliga i det intensiva samhälle vi lever i. Lugna miljöer säkerställs i översiktsplanen, dels i hänsynsskikten, dels i mark- och vattenanvändningskartan.

Vatten och avlopp: I konsekvensbeskrivningen anges att genomförandet av en fortsatt utbyggnad av systemet för vatten och avlopp kan ha negativ påverkan på natur, strand och bebyggelse. Det framgår inte tydligt vad som menas med detta.

Beskrivningarna av konsekvenserna är översiktliga.

Luleåborna har arbete: Som en åtgärd anges att tydligt fokus för att lösa problem med buller och luft ska läggas vid detaljplanering och tillståndsgivning. Bedömningen är att buller och luftproblematik inte alltid kan styras via detaljplanering och tillståndsgivning. Detaljplanering kan inte i detalj styra förändringar i verksamhetsutbudet inom ett område samt att inte alla verksamheter regleras av tillstånd.

Översiktsplanen beskriver översiktligt mark- och vattenanvändningen, men styr inte förändringen i verksamhetsutbud inom ett område. Den ger en icke-bindande inriktning för en klok planering.

Övrigt: Punkterna i utvecklingskartan i programmet s. 13 bör ha samma storlek alternativt bör förklaras i texten varför vissa punkter är större och andra mindre. Det bör framgå i texten om det läggs någon särskild värdering i storleken av punkten. Vidare anses att natur- och rekreationsområdet i utvecklingskartan bör följa kommungränsen.

Inriktningen är kompletterad med text och bild som förklarar kartillustrationen. Samband över kommungränserna har tydliggjorts.

I programmet till Vision 2050 hänvisas i texten till kartan utan förklaring till vilken karta man menar. I kartlagret under Hänsyn finns ingen beskrivande text när man väljer respektive underrubrik. Det finns ett "i" för varje underrubrik vilket bör tas bort i och med att det inte finns någon information där.

Stora förbättringar av funktionerna har skett i den digitala översiktsplanen efter samråd. Förklaringsstexter har lagts till för alla kartlager.

Organisationer och övriga

Coop Norrbotten

Att endast tillåta dörrbutiker på Storheden är förödande. Detta räddar inte centrumhandeln. Aktörerna måste anpassa sig till vad marknaden vill ha. Storheden måste fortsätta att utvecklas.

Principen bygger på kommunens vilja att skapa en skillnader i typen av handel på Storheden och i Luleå centrum för att områdena ska komplettera varandra. Luleå kommun bedömer att en etablering av köpcentrum på Storheden innebär en risk att både externhandeln och centrumhandeln blir lidande. Som stöd i detta ställningstagande finns en handelsutredning från 2015.

Gültzaus väner

Nuvarande grönområden på och runt Gültzaudden anges som grönområden. Ett av de nuvarande grönområden (mellan småbåtshamnen, Älvgatan och Repslagargatan) är på kartan felaktigt markerat som tät struktur/oförändrad. Ska istället vara grönområde. Gültzauuddens parker och grönområden är ett sammanhängande strand- och strandnära område och är som helhet ett viktigt andningshål i staden – för människor, djur och växter. En central mötes- och aktivitetsplats.

Luleå kommun har beslutat att planlägga för bostäder på aktuell plats. Översiktsplanen ger därmed stöd till detta. Inför beslut om planuppdraget har en bedömning gjorts att detta område inte är avgörande för möjligheten till rekreation och vila i området i sin helhet.

Grönområdet runt Oskarsvarv har felaktigt angetts som vatten, bör ändras till grönområde. Felet har åtgärdats och justerats i enlighet med synpunkterna.

Cykelfrämjandet

Cykelfrämjandet saknar beskrivning så att visionerna blir lättare att greppa. Luleå ska växa men var ser man konsekvenserna av detta? Ex Sthlms visionsstudie.

Översiktsplanen konkretisar kommunens principer och åtaganden för att nå visionen om det hållbara samhället (KF beslut 2007). Inriktningen för mark- och vattenanvändningen har kompletterats med förtydliganden i text och bild om den huvudsakliga befolkningstillväxten samt var den ska ske. Konsekvenser av befolkningstillväxt beskrivs i Samlad konsekvensbeskrivning.

I ÖP anges olika ordningsföljd på gång, cykel, kollektivtrafik på olika ställen. Det blir en rangordning. Det bör stå gång, cykel och kollektivtrafik. Angående att "alla stadsdelar har ett huvudnät" är det viktigt att planera för samma typ av infrastruktur som för biltrafiken. Viktiga bytespunkter vid hållplatser i linjenätet ska erbjuda plats för parkering av cyklar. Behövs tydlighet för att snöröjning ska ske av parkeringsplatsen, både sommar som vinter. Tydliggör vad som menas med stråk eller platser med höga flöden. Norrleden och Söderleden beskrivs endast som positiva. Nya vägar skapar mer biltrafik och detta bör beskrivas.

Ändringar har gjorts i texten vad avser ordningsföljden på de olika trafikslagen. Det har också tydliggjorts vad som avses i texten om att "alla stadsdelar har ett huvudnät". Princip för att prioritera snöröjning av huvudnätet har kompletterats. Stråk och platser med höga flöden har förtydligats. En ökad befolkning och nya trafikleder leder till ett ökat resbehov och trafikmängder lokalt. Konsekvenserna av trafiksystemet i sin helhet inklusive Norrbotniabanan bedöms bidra till att dämpa trafikökningen.

Sidan 32: I Luleå har det i genomsnitt inträffat 570 trafikolyckor med personskador per år. Det är otydligt om det är där kommunen och/eller Trafikverket som är väghållare. Alla olyckor som inträffar bör vara med även om ansvaret är uppdelat.

Nulägesbeskrivningen har arbetats om och reviderats.

I konsekvensbeskrivningen står det om att "Bevaka och ta hänsyn till behovet av grönytor" Hur ska man läsa detta? Kommunen måste ha som mål att ersätta grönytor annars kommer de att minska hela tiden. Är målet realistiskt att Luleå inte har någon påverkan på klimatet realistiskt med tanke på utsläppen från SSAB?

Texten om bevaka att hänsyn tas har tagits bort. Luleå kommun eftersträvar att nå de nationella målen. Det pågår även ett arbete på SSAB i syfte att nå de nationella målen, vilket vi inte ifrågasätter. Verksamheten är en nationell angelägenhet och utsläppen styrs av EUs system med utsläppsrättigheter.

Sidan 17: Sunderby sjukhus, ingen beskrivning av den stora negativa konsekvensen som sjukhuset har på biltransporter. Antalet parkeringsplatser har växt för varje år. En negativ utveckling som måste brytas.

Flera principer syftar till att ändra trafiksystemet i en mer hållbar inriktning. Åtgärder för att hantera en enskild verksamhets transporter tas inte upp av översiktsplanen.

Sidan 19: Alla cykelvägar delas med gående som gång- och cykelvägar. Det stämmer inte. Det finns några som har en uppdelning med olika ytor.

Alla cykelvägar kombinerar både gång och cykel på samma väg, bland med en målrad separering.

Sidan 21: Cykelvägnätet har haft en kraftfull utbyggnad under de senaste 10 – 15 åren som pågår fortfarande. Kvar finns flera plankorsningar och ställen med avbrott i nätet där cykeltrafiken bör prioriteras. Den viktigaste prioriteringen att öka standard och komfort på befintligt nät saknas och underhållet är eftersatt.

Kompletterat text i Nulägesbeskrivningen med att det finns brister i underhåll. Åtgärder för bättre underhåll är en verksamhetsfråga. Princip för att prioritera drift och underhåll av nätet för gång och cykel har kompletterats.

Sidan 34: Det är som fotgängare många av centrumets aktiviteter bäst nås. Cykeln kommer också nära aktiviteter i centrum.

Synpunkten föranleder inga ändringar.

Sidan 34: Cykelandelen i Luleå är 14 % vilket är högt. Högt i förhållande till vad?

Luleå kommun har en hög andel jämfört med andra städer i samma storlek. Texten i Nulägesbeskrivningen har kompletterats.

Sidan 35: Cyklismen har ökat något medan antalet bilar på gatorna varit relativt konstant. Bilarnas andel av det totala trafikarbetet har minskat. Om man redovisar trafikmängder är det rimligt att också redovisa hur cyklandet ser ut då en under åren inte har utvecklats i den takt som kommunen hoppats på.

Utvecklingstrenderna redovisar inte trafikmängder utan andelar från resvaneundersökningen. Texten justeras för att göra detta tydligare.

Sidan 40: Det finns både externhandel och cityhandel, båda har en god tillväxt. Om man följer lokaltidningarna så skriver de om butiksdöden.

Synpunkten föranleder inga ändringar.

Sidan 40: Andel hushåll med olika avstånd till närmaste livsmedelsbutik, vilket förslag avser detta? Hur stor del av befolkningen kan nå dessa med hållbara transporter? Saknar de långa köerna till centrum som orsakas av inpendling från Boden med bil. Detta bör finnas med i nulägesbeskrivningen.

Uppgifterna är osäkra och tas bort helt.

Alvik-Långnäs byutvecklingsförening

Nej till Norrbotniabanans dragning genom Alvik-Antnäs. Splittrar byn Alvik i två delar. Skadar byarna och boende. Bullerpåverkan. Värdefull mark skadas och tas bort. Bra förslag att hantera Antnäs och Alvik som ett område. Skydda dricksvatten nuvarande och framtida täkter.

Luleå kommun förordar reservatet för Norrbotniabanans längs med E4. Skyddsområden ska finnas för alla vattentäkter och finns redovisade i hänsynskartan.

Sörbyarna behöver en deltidssbrandkår. Sörbyarnas möjligheter till energiproduktion. Satsa på Sörbyarna när det gäller ekologisk produktion, den kan ökas. Värdefulla kulturmiljöer

visas och skyddas. Alån i Alvik, stenålderslämningar, äldsta gårdarna. Alån har slammat igen och bör åtgärdas. Tillhör Natura 2000, fågelreservat Svartskatan bromsar upp flöden. Företag och jordbruk har avlopp som mynnar ut i ån. Se över ägarförhållanden för vägarna. Ev inlösen av kommunen. Prioritera odlingsbar jord för ekologisk produktion. Öppen ängsmark och mark går att röja upp för mer satsning på ekologisk odling och produktion. Byggande av växthus för odling av grönsaker mm. Prioritera vattentillgången med ett vattentorn eller dylikt. Utveckla ett handelscentrum i Sörbyarna, som i Råneå.

Slamproblem i Alån bör tas upp via Fyrkantens vattenråd eller vattenmyndigheten. Frågor som rör deltidbrandkår, möjligheter till energiproduktion och vattenförsörjning hanteras inte i översiktsplanen. Vattenförsörjning utreds. Värdefulla kulturmiljöer redovisas i hänsynskartan som områden och fornminnen finns med i planeringsunderlag. Översiktsplanen ger förutsättningar för ekologisk produktion genom att värna jordbruksmark. Inlösen av mark är en verksamhetsfråga. Revideringar i text görs för att förtydliga principer om ansvar för enskild väg. Byggande av växthus är en fråga om landsbygdsutveckling och hanteras inte på översiktsplanens mer övergripande nivå. Översiktsplanen ger utrymme för att Antnäs kan utvecklas som nod med service och handel.

Renovera kommunala bostäder för äldre i byarna, bla i Alvik. Røj kommunal mark i byarna, värna trafiksäkerheten närmast vägar. Köp in mark för satsningar på bl a lekparkar.

Översiktsplanen redovisar endast mark- och vattenanvändningen på en övergripande nivå.

VA-nätet byggs ut så att det inte motverkar utbyggnad och expansion. Kommunalt VA eller enskilda lösningar har behandlats på olika sätt i byarna. Ex Alvik, Skäret. Stora kostnader för enskilda vid anslutning till VA-nät. Mer positiva till egna brunnar på landsbygden, vilka krav är rimliga.

I Luleå kommuns VA-plan 2030 redovisas prioritering av investeringar och utredningsområden samt förhållningssätt i olika geografiska områden. Översiktsplanen prioriterar större utvecklingsområden i följande ordning: Bensbyn, Råneå, Rutvik. För övriga områden kan utveckling ske genom mindre komplettering i anslutning till befintlig infrastruktur. Taxa för anslutningsavgift för VA fastställs av kommunfullmäktige.

Avanskolan prioriteras och blir kvar. Se över skolgårdarna i Antnäs, Alvik, Ersnäs och Måttsund, behöver underhåll. Prioritera områden för idrott. Se över möjligheterna till samarbete med andra kommuner. Boden, Piteå, Älvsbyn. Högstadieskolan i Sörbyarna. Förskolorna är fullbelagda.

Översiktsplanen visar var grundläggande kommunal service ska säkerställas på landsbygden. Dessa är Råneå, Persön och Antnäs. Översiktsplanen anger principer för tillgång och kvalitet för förskole- och skolgårdar samt principer om breddidrott. Översiktsplanen anger även att Luleå kommun ska samverka med andra kommuner.

Flera företag som behöver möjligheter till expansion. Fler områden för företagare. Skyltning med företagsnamn från E4, samverkan med Trafikverket. Satsa på entreprenörsutbildning i Sörbyarna, som prioriteras i Råneå.

Mark- och vattenanvändningskartan anger ett verksamhetsområde i anslutning till E4 och Antnäs. Luleå kommuns förhållningssätt till företagsutveckling och kompetensutveckling beskrivs övergripande i programmets principer.

Fågelområden som inte har parkering för fågelskådare. Ex Alviksslätten, Svartskatan, Avan, Bälänge. Utkikstorn som kan bli stora besöksmål.

Översiktsplanen redovisar endast mark- och vattenanvändningen på en övergripande nivå.

Ta upp frågan om cykelvägar med Trafikverket och Länsstyrelsen. Alla byar som har skolor bör finnas med i ÖP eftersom det finns ett behov av cykelvägar där. Ta fram en utvecklingsplan för Sörbyarna.

Förtydligande kring cykelvägar i de samlande byarna har gjorts. Översiktsplanen anger inte i vilken ordning arbete med utvecklingsplaner ska ske, utan initieras utifrån behov och beslutas av kommunfullmäktige. Luleå kommun har tagit del av Sörbyarnas egna bygdeutvecklingsplaner.

Privatpersoner

Oförändrad användning räcker inte, det behöver förbättras på Lövskatan. Skogsområdet i den södra delen av Lövskatan är ett detaljplanelagt rekreationsområde men pekas nu ut som ett verksamhetsområde. Det ska vara grönområde. Verksamhetsområdet längs Föreningsgatan. Vad betyder oförändrad? Verksamhetsområdet längs Föreningsgatan bör avvecklas på sikt och omvandlas till grönområde eller ha andra verksamheter som inte stör. Fastigheten Verdandi:1. Bullrande och störande, miljöfarliga ämnen med urlakning till rekreationsområdet, avsteg från givna riktlinjer, trafik, buller tidigt och sent. Området har utökats med arrende åt öster och svartbyggen. Miljönämnden har begärt åtgärder som inte vidtas. Vad betyder Oförändrad? Fastigheten bör avvecklas och bli ett grönområde eller att lokalerna kan omvandlas. Det är också ett lämpligt område för bostäder.

Synpunkterna föranleder inga ändringar av planförslaget. Översiktsplanen föreslår ingen förändring i markanvändning på Lövskatan eller för verksamhetsområdet längs Föreningsgatan. Dessa områden kan fortfarande utvecklas. Skogsområdet i södra delen av Lövskatan är utpekad som nytt verksamhetsområde enligt detaljplan som varit på samråd, vilket ÖP stödjer. Översiktsplanen behandlar inte störningar av befintliga verksamheter eller i detalj vilka verksamheter som etablerar sig på nuvarande och framtida verksamhetsområden. Begreppen som används i kartan har förtydligats.

Hur har bedömningen skett för Munkebergs Strand? Varför är lokalisering av ny bebyggelse bättre än andra alternativ? Motivera ställningstagandet. Konsekvenserna av en förändrad markanvändning av Munkebergs Strand måste beskrivas tydligt. Underlag finns.

Munkebergs Strand bedöms som en viktig plats för nya bostäder för en växande befolkning med anledning av närheten till centrum och tillgång till befintlig infrastruktur. Konsekvenser av förändrad markanvändning har förtydligats i Samlad konsekvensbedömning.

Privatpersoner, föreningar, partier med flera via webbformulär

Synpunkter som inkommit via webbformulär sammanfattas nedan i tabellform med kommentarer samlad till respektive avsnitt.

Inriktning	
Luleå skärgårdsförening	Här föreslås att skärgården endast ska vara ett natur- och rekreationsområde. Inte ett ord om utveckling och därmed en helomvändning jämfört med de ambitioner som kommit till uttryck i den skärgårdsstrategi som antogs av KF 2008 och i 2013 års översiktsplan. Vi föreslår att Skärgården får en egen rubrik och ett eget stycke med följande text: "Vi ska ha en levande skärgård där boende, besöksnäring och näringsverksamhet ska ha förutsättningar att utvecklas. Skärgårdens unika natur och kulturmiljöer ska värnas."
Miljöpartiet det gröna	Jätteviktigt och bra att lyfta ökad jordbruksmark för självförsörjning. Stadsbygden: Viktigt med helårsperspektiv i utformningen av parker och stadsdelscentrum. Kommunikationer: Med utgångspunkt i att Luleå 2050 ska vara klimatneutralt vore det rimligare om kommunikationssätten rangordnas med först resecentrum, i andra hand kombiterminal och hamn och i sista hand flygplats, med en formulering om att flygtrafiken år 2050 ska finnas inom ramen för ett Luleå som inte har någon påverkan på klimatet. Vi föreslår en tydligare formulering om skolans roll för att utjämna socioekonomiska skillnader. Vi vill lägga till princip för genomförande: Säkerställa en likvärdig skola för alla i kommunen.
Norra Sunderbyns byautveckling	Först av allt anser vi att Luleå kommuns process med att ta fram Vision 2050 är bra. I underrubriken "Landsbygden" finns Sunderbyn nämnt, ingår Norra Sunderbyn i det? Vi anser att Norra Sunderbyn också är med som en plats för tillkommande bebyggelse. Mitt mellan Luleå och Boden är Norra Sunderbyn en by där det finns stora möjligheter för olika intressen som natur, friluftsliv, djur och odling m.m. Underrubriken "Områden för verksamheter" nämner att markområden för jord- och skogsbruk ska finnas kvar för att vi ska uppnå en högre lokal konsumtion. Norra Sunderbyn har stora åkerarealer med möjligheter till utveckling av odling och djuruppfödning. Hushållningssällskapet kan vara med och utveckla verksamheter med lokal livsmedelproduktion. Det finns ett ökande intresse för kolonilotter. Möjligt att utveckla i Norra Sunderbyn. Underrubriken "Natur och rekreationsområden" nämner att det finns utpekade natur och rekreationsområden i skärgården längs älvdalarna och landskapen vid Sundom och Persöfjärden. På kartan är dock bara södra sidan av Luleå älv markerad som natur – och rekreationsområde. Vi anser att även norra sidan av älven vid Norra Sunderbyn har stora värden för naturupplevelser och rekreationsmöjligheter, exempelvis Markberget. Det finns ett omfattande system med skoterleder och träningsspår för skidåkning och mountainbikecykling samt med hund och häst. Området är känt för bärplockning och fågelintresserade.
Föreningen Vitådalen	Vitådalen tillhör Luleå kommuns Natur och rekreationsområde, saknas (som värdekärna). Råneås skärgård har helt utelämnats i materialet. Utvecklingsområde beträffande besöksnäring, camping och båt- och friluftsliv som finns i anslutning till Rörbäck och Bockön saknas. Markanvisningar och planer för verksamheter/industri och företagsetableringar i Råneåområdet fattas. Detta begränsar starkt möjligheterna för planen att Råneå ska växa. Råneås expansion är även beroende av att befolkningen i de omkringliggande byarna både kan bygga, bedriva företagande och etablera nya verksamheter. Områden för verksamheter: Markområden för jord- och skogsbruk ska finnas kvar för att nå högre lokal konsumtion. Dock finns inga beskrivningar och förslag på hur marker som avvecklas från aktivt jordbruk ska bevaras från igenväxning. Det är viktigt att utrymme och stöd för etablering av t.ex. köttproduktion med betande djur uppmuntras. Dessutom måste det finnas rimliga möjligheter att ej lönsam eller svårbrukad mark kan avstyckas till bebyggelse där detta är lämpligt. Värnandet av jordbruksmark får inte hindra avstyckning av enstaka tomter för boende eller näringsverksamhet.

<i>Kommentarer</i>	<p><i>Avsnittet Inriktning mark och vatten till 2050 med tillhörande karta har setts över och ändrats. Beskrivningarna har reviderats för att få en mer målande beskrivning av förändringen till 2050 men texten redovisar inte detaljer i specifika områden. Texten har bland annat kompletterats avseende förnybara bränslen inom flyget. Kartan har justerats men illustrerar fortsatt endast de övergripande strukturerna i landskapet som är målsättningen för planering till 2050.</i></p> <p><i>Natur- och kulturmiljö är viktiga förutsättningar för skärgårdens utveckling. Bevarandefrågor inom exempelvis försvar, kommunikation, rennäring, fiske, samt natur- och kulturmiljö bedöms vara viktiga i ett långsiktigt perspektiv.</i></p> <p><i>Efter samråd har benämningar på Sunderbyn ändrats. Södra Sunderbyn är en stadsnära by och Norra tillhör landsbygdsområde Mitt. Programmet anger att kommunen bland annat ska verka för en ökad produktion av livsmedel. Kommunen kan skapa förutsättningar för ett aktivt jordbruk, men har svårt att hindra igenväxning eller ge lönsamhet. Vid handläggning ska tolkning av hur hänsyn ska tas till brukningsvärd jordbruksmark i enskilda ärenden.</i></p>
Start och uppväxt för alla	
Privatperson	Skolor i de flesta byarna.
Föreningen Vitådalen	För att barn självständigt ska ta sig till viktiga målpunkter måste skola och lekplatser finnas inom rimligt avstånd. De skolorna som nu finns på landsbygden och i stadsdelarna ska finnas kvar och satsas på. Vuxna kan pendla, barn ska ha skola i sin hemtrakt. I Råneås utvecklingsplan står det att det ska finnas för- och grundskola men det är inte angivet vilka årskurser. Det bör stå åk f-9. Risken finns att åk 7-9 flyttas till Luleå vilket skulle innebära restider för barnen i Vitådalen på upp till 1,5h enkel resväg. Den absolut viktigaste faktorn för att motverka socioekonomiska faktorer är mer personal i skolan och läxhjälp. Finns ingen länk på kommunens hemsida till dokumentet för "Målbild för framtidens skola", det finns bara en kort sammanfattning. Bör inte barnkonventionen som nu blir lag i Sverige vara omnämnd i texten?
<i>Kommentarer</i>	<p><i>Den strategiska inriktningen för landsbygden är att de samlande byarna Råneå, Persön och Antnäs ska säkerställa vissa typer av service för byarna i sitt landsbygdsområde. Övriga principer i programmet om bland annat barn och unga, demokrati, näringslivsutveckling eller resande kan innebära att service så som skolor är prioriterat även på andra platser på landsbygden. Detta bedöms från fall till fall av ansvarig nämnd.</i></p> <p><i>Kommunfullmäktige har antagit utvecklingsplan Råneå och den är en del i den kommunövergripande planeringen. Ändringar i utvecklingsplanen föreslås inte eftersom förutsättningarna för beslutet inte bedöms ha ändrats.</i></p>
Alla tillsammans	
Föreningen Vitådalen	Tillit är en viktig förutsättning för ett hållbart samhälle. Under principer för genomförande finns inget om att utveckla medborgardialogen. Att det finns dokument som beskriver medborgardialogen är en sak men man måste ha som mål att öppna upp tidigare för dialog.
Miljöpartiet de gröna	Vi föreslår att köpfria offentliga rum kan vara en del av genomförandet för att nå målen.
<i>Kommentarer</i>	<i>Princip om medborgardialog finns i de generella principerna och i övergripande mål. Princip om "tillgänglig för alla" finns, såsom mötesplatser och kostnadsfrihet för barn.</i>
Uppleva och utöva	
Privatperson	Önskar en hockeyrink. Har funnits tidigare i Örnäset.
Föreningen Vitådalen	Märklig nulägesanalys med våld och besöksnäring. Motiv känns lika konstigt, får inte ihop beskrivningen av nuläget med genomförandet. Det finns en stor mängd vandringsleder, vindskydd, eldplatser genom projektpengar och ideella krafter de senaste 25 åren. Upplevelse- och friluftsinvesteringar är idag i behov av rustning och

	<p>uppträskning, vilket behöver samordnas och stöddas via kommunens fritids- och kulturverksamhet samt andra resurser som befrämjar besöksnäring, samt ett gott boende i hela kommunen. Sista stycket berör endast stadsdelar. I och med att det oftast finns möjlighet till friluftsliv i byarna men saknas möjligheter till fysisk inomhusträning så ska det i alla byar finnas möjlighet till detta. Det ska enligt principerna för genomförande finnas platser inomhus och utomhus för större evenemang. Här borde sporthallen i Råneå göras mer tillgänglig genom att mattan för att skydda golvet kan förvaras lokalt. Sedan renoveringen har detta varit begränsande för inomhusarrangemang.</p>
Miljöpartiet de gröna	<p>Vi ställer oss frågande till formuleringen "Våld i offentlig miljö ökar och många kvinnor upplever otrygghet pga trakasserier på krog och under festivaler." Hur går det i linje med trygghetsundersökningarna? Kultur omnämns inte under rubriken Nuläge, vilket vore bra.</p>
Kommentarer	<p><i>Den inledande texten till alla kapitel har ändrats. Översiktsplanen redovisar endast mark- och vattenanvändningen principer samt förhållningssätt på en övergripande nivå. Behov av åtgärder för enskilda anläggningar ska hanteras av ansvarig nämnd i enlighet med principerna i programmet.</i></p>
Liv mellan husen	
Föreningen Vitådalen	<p>Grönområden, idrottsplatser, lekplatser mm, behöver finnas och hållas i gott skick i hela kommunen. Lekplatser i anslutning till skolor och förskolor ska vara i gott skick och löpande underhållas för både kvalitet och säkerhet samt trivsel.</p>
Miljöpartiet de gröna	<p>Vi föreslår en beskrivning av kulturens viktiga roll för ett bra liv mellan husen.</p>
Kommentarer	<p><i>Den inledande texten till alla kapitel har ändrats. Översiktsplanen redovisar endast mark- och vattenanvändningen, principer samt förhållningssätt på en övergripande nivå. Behov av åtgärder för enskilda anläggningar ska hanteras av ansvarig nämnd i enlighet med principerna i programmet.</i></p>
Kuststaden	
Privatperson	<p>Byt namn till Skärgårdsstaden.</p>
Luleå skärgårdsförening	<p>Kapitlet "Kuststaden" har alldeles för begränsad inriktning på rekreation och besöksnäring. Boendet och det yrkesmässiga fisket utgör väsentliga förutsättningar för skärgården. Dessa verksamheter är nästan helt förbigångna. Vi föreslår följande ändringar i Nulägesbeskrivningen</p> <ul style="list-style-type: none"> - I andra stycket bör nämnas att boende varit och är en tillgång - I sista stycket bör tilläggas att det i Luleå skärgård bedrivs ett omfattande yrkesmässigt fiske <p>Vidare föreslås följande ändringar i principer för genomförande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Första stycket inleds med följande: "Vi ska bibehålla och utveckla en levande skärgård som är attraktiv för hel- och deltidsboende." - Ny inledning på tredje stycket: Det ska vara möjligt att på lämpliga och i strandnära lägen uppföra hus för hel- och deltidsboende. <p>Vi uppfattar det som otydligt hur bron till Sandön har stöd i planen. Att ett sådant stöd finns är sannolikt en väsentlig förutsättning för att bron ska kunna utföras. Vi föreslår att det i ÖP tydligt framgår att en bro har stöd i planen.</p>
Miljöpartiet de gröna	<p>I nuläget beskrivs skärgården som en av Luleås mest kända tillgångar. Det stämmer inte, utan kan istället beskrivas som en tillgång få känner till. Vi föreslår formuleringen: "Skärgården är nu relativt okänd men kan bli en av våra bästa tillgångar."</p>
Kommentarer	<p><i>Den inledande texten till alla kapitel har ändrats.</i></p>

	<p><i>Benämningen av Luleå som skärgårdsstad eller kuststad har varit föremål för stora diskussioner. Resonemanget är att Luleå ligger som ligger på fastlandet och är en del av kustremsan är en kuststad som utgör porten till skärgården. Avsnittet Kuststaden bibehåller namnet.</i></p> <p><i>Skärgården är en del av Luleås landsbygd och de principer som gälla för landsbygden gäller även för skärgården. I avsnittet Näring för näringar, anges bl a att kommunen ska ge stöd till små- och medelstora företag samt verka för en ökad försäljning av livsmedel. I den digitala översiktsplanen kommer sökord kunna tillämpas för att lättare hitta bland principerna. Tillägget till översiktsplanen, Landsbygdsutveckling i strandnära läge, har reviderats inför granskning och tre ytterligare områden föreslås som LIS-områden. Detta innebär ytterligare skäl för dispens från strandskyddet vid nybyggnation. Bro till Sandön är ingen prioriterad inriktning i översiktsplanen och stöd ges inte till en bro.</i></p> <p><i>Det pågår ett arbete med utvecklingsplan för Skärgården som ska fördjupa beskrivningen av utvecklingen i skärgården.</i></p>
Levande stadsliv	
Miljöpartiet de gröna	<p>Vi föreslår en starkare formulering i en av principerna som innebär att kommunen prioriterar gång-, cykel- och kollektivtrafik inte bara före bilparkeringar utan före bilväg och körfält för bilar. Detta i syfte att nå de övergripande miljömålen. Vi önskar att problematisera formuleringarna "Luleås historiska utveckling syns i centrum med flera olika typer av byggnader och utformningar. I centrum finns en hög efterfrågan på lokaler och bostäder." Det stämmer inte riktigt med verkligheten, utan är mera något som önskas. Nuläget beskriver mer en önskan om hur det ska vara.</p>
Kommentarer	<p><i>Den inledande texten till alla kapitel och principen avseende gång-, cykel- och kollektivtrafik har ändrats.</i></p>
Rent vatten	
Miljöpartiet de gröna	<p>Kapitlet saknar koppling till målen för Agenda 2030. Det här målet är viktigt med tanke på ökad känslighet som följer med klimatförändringarna även för oss i norra Sverige.</p>
Kommentarer	<p><i>Kommunfullmäktige har beslutat om nio övergripande mål för kommunen. De övergripande målen kopplar direkt till en eller flera av de globala målen i Agenda 2030. De övergripande målen är i sin tur styrande för förslaget till ny översiktsplan.</i></p>
Spara viktiga värden	
Föreningen Vitådalen	<p>Principerna för genomförande 2030, gällande bl.a. bevarande av brukningsvärd jordbruksmark behöver utvecklas till mer än bara lösa ord. Om det finns ambitioner att bevara viktig jordbruksmark så behöver detta resonemang utvecklas och ett aktivt arbete behöver också vidtas för att odlingsmarker inte ska läggas öde och alltmer växa igen.</p>
Norra Sunderbyns byautveckling	<p>Det finns höga naturvärden och kulturvärden i Norra Sunderbyn samt värdefull jordbruksmark och odlingskultur som är värd att bevara.</p>
Miljöpartiet de gröna	<p>I Nuläge saknas uppgift om naturskog, som borde vara den mest intressanta skogen när man talar om viktiga värden. Genomförandepunkterna är bra. Under principer för genomförande är det viktigt att ha med att bilismen och flygtrafiken måste minska till förmån för fossilfria färdssätt i första hand, medan fossilfri biltrafik och flyg kan främjas i andra hand för att nå målet om ett klimatneutralt Luleå. Den största andelen av utsläppen i Luleå kommer från trafiken.</p>
Kommentarer	<p><i>Programmet anger förutom principer för att skydda brukningsvärd jord från exploatering även att kommunen ska verka för en ökad produktion av livsmedel. Till detta finns även en karta som visar var hänsyn ska tas till brukningsvärd jordbruksmark. Kommunen kan skapa förutsättningar för ett aktivt jordbruk, men har svårt att hindra igenväxning eller ge lönsamhet.</i></p>

	<i>Den inledande texten till alla kapitel har ändrats. Dokumenterade värdefulla natur- och kulturvärden finns i nulägesbeskrivningen och förhållningssätt till dessa värden beskrivs i principer samt i kartor för hänsyn. Principer för bilismen och flygtrafiken finns under avsnittet Hålla energin.</i>
Hålla energin	
Föreningen Vitådalen	Återvinning: Definiera vad som menas med återvinningscentraler respektive återvinningsstationer. Återvinningsstationer, så som de benämns idag, behöver finnas kvar på de platser där de är placerade idag, ute i de flesta byarna. Beträffande Råneå som samlade by, finns en återvinningscentral som är nödvändig att behålla och även utveckla för Råneåregionen.
	<i>Definitioner kopplat till resurshantering definieras inte i översiktsplanen, utan i lagstiftning och av ansvarig verksamhet. Principer i programmet beskriver en grundläggande nivå men kan service kan prioriteras även på andra platser på landsbygden. Detta bedöms från fall till fall av ansvarig nämnd.</i>
Planera för säkerhet	
Privatperson	Odling upp mer för självförsörjning av det mesta.
Föreningen Vitådalen	För att säkerställa risker för människors hälsa och förebygga konsekvenser av bristande kommunikation, behöver en tydlig IT- och kommunikationsstrategi finnas. Möjligheterna att larma och komma i kontakt med sjukvård, polis, brandskydd, myndigheter och service kräver fungerande kommunikation inom hela kommunen. Detta är något som brister på flera håll och därför äventyrar säkerheten för både människor och egendomar.
Miljöpartiet de gröna	Vi önskar att matförsörjning ingår i detta kapitel. Även tillit till offentlig förvaltning och myndigheter är en säkerhetsfråga för framtiden. Därför föreslår vi en ytterligare princip för genomförande: "Öka medborgarnas möjlighet till inflytande i den kommunala politiken. Medborgardialogen ska öka."
Kommentarer	<i>Förslaget anger principer för ökad lokal matförsörjning under rubrikerna Spara viktiga värden och Näring för näring. Principer för medborgarnas inflytande finns under Generella principer för genomförande och under Alla tillsammans. Text om IT- och kommunikationsstrategi har kompletterats.</i>
Bästa boendet på stadsbygden	
Miljöpartiet de gröna	En princip för genomförande borde vara att kommunen har en stadsarkitekt för att säkerställa den noggranna samhällsplaneringen som krävs för att förtäta staden klokt. Formuleringen om att en tät stadsbygd ger förutsättningar för ett liv utan bil är bra, men det förutsätter att centrum är en plats med handel.
Kommentarer	<i>Förslaget anger principer för god kvalitet i samhällsplaneringen utifrån en rad olika perspektiv som sammantaget ger en väl gestaltad livsmiljö. Vilka specifika tjänster som krävs för att säkerställa intentionerna i översiktsplanen är inte en fråga som den långsiktiga planeringen ska hantera.</i> <i>I förslaget finns en princip för genomförande som bland annat nämner att centrum ska prioriteras som den viktigaste platsen för handel, möten, kultur med mera. Det pågår ett arbete med utvecklingsplan för Centrum där denna fråga hanteras ytterligare.</i>
Bästa boendet på landsbygden	
Privatperson	Följande prioriteringsordning för planering och investering för boende anges i ÖP: Bensbyn, Råneå, Rutvik. Under många år har Rutvik haft behov av att bygga ut VA-nätet, vilket också fanns med i kommunens planer tidigare. Detta skulle göras under tidsperioden 2017–2019. Sen tvärvände kommunen i frågan och prioriterade Kronan och Hällbacken. Till mångas vår besvikelse. Rutvik är en fin by, stadsnära sådan, som är populär att bo i. Vi ser nu att barnantalet sjunker nu när vi äntligen fått en ny och fin

	förskola efter att barnen i många år fick vistas i moduler. Vad har ni för planer för Rutvik efter denna tvärvändning? När får vi utökat VA-nät? Vad kan vi som by tänkas få för kompensation när kommunen vände oss ryggen på det viset? Nya villakvarter fanns i planerna av en privat aktör, avverkade t o m skog, men planerna tog också tvärt slut.
Privatperson	Mer plan för övrig landsbygd än bara nodbyarna. Jag vill se rutt 616 i er planering, södra sidan av älven mellan Boden och Luleå. Vi skulle gärna se mindre boenden som man kan hyra, parhus eller 4-familjshus för att folk ska kunna bo på landet men inte behöva köpa ett hus. Detta skulle även förse skolor på landsbygd med fler barn.
Föreningen Vitådalen	Råneå med omnejd samlar ca 4500 inv. Råneå är viktigt som samlande by för hela norra delen av Luleå kommun, noteras bör dock att området är vidsträckt, avstånden är långa och kollektivtrafiken i det närmaste obefintlig. Det innebär att all kommunal service inte kan koncentreras till Råneå centralort för det kommer inte alla kommuninnevånare tillgodo. Mest grundläggande kommunala servicen är barnomsorg, skola och hemtjänst. Råneå ska ha samhällsservice som skola från låg- upp till högstadium, förskolor, boende för äldre, hälsocentral och tandvård. Möjliggöra och stödja byggande av bostäder, fastigheter för näringsliv, anläggande och upprustning av avloppsanläggningar, vatten mm. bidrar till ökad befolkningstillväxt i hela kommunen. Hälso/Vårdcentral och tandvård är mycket viktiga samhällsfunktioner för hela Råneåområdet. Det bör finnas tankar och strategier för att den servicen ska utvecklas, t ex genom kvällsöppet. Det är både samhällsekonomiskt, miljösamt och även kostnadseffektivt med denna service i Råneå. Det gäller både boende i samhället, byarna, kommunens omsorg/-äldreboende mfl. Skolbarn, familjer mfl. ska inte behöva vara lediga från arbete och skola hela dagar för enstaka besök till hälsocentral eller tandläkare. Bokbuss i byarna behöver finnas kvar. Det är en mycket viktig funktion och service. Bibliotek i Råneå med öppettider som fungerar även för pendlare. Stöd och möjliggöra fortsatt verksamhet i befintliga gemensamhetslokaler och byagårdar i byarna. Befintliga skolor, förskolor och fritidshem bör utvecklas och fortsatt finnas. Möjlighet för äldre att bo kvar i sina hemtrakter bör underlättas och uppmuntras genom att fler sk pensionärshus byggs, och att befintliga sådana underhålls och behålls. Detta likväl som byggande av trygghetsboenden i de samlande byarna och stadsdelarna, frigör bostäder och skyndar på tillväxt och befolkningsökning i hela kommunen.
Norra Sunderbyns byautveckling	Vi ser med glädje att Norra Sunderbyn är utpekad som en by prioriterad för boende med häst. Brist att ÖP inte har prioriterat någon utveckling för boende mellan Luleå och Boden när det gäller boende på landsbygden. Det är många som vill bo i Luleå och har intressen i Boden och tvärtom. Fler och fler är intresserade att bo mitt mellan Luleå och Boden. Här bör det inte vara någon skillnad mellan Norra Sunderbyn och Södra Sunderbyn. Det är också av största vikt att det inte tillåts etablering av industrier och eventuella bergtäkter, gruvor och liknande i Norra Sunderbyn. Det skulle betyda att alla ambitioner förstörs för boende, bevarande av de höga naturvärden som finns, bibehålla och utveckla de höga kulturmiljövärden som faktiskt finns. En miljöstörande industri som exempelvis en bergtäkt med de tunga transporter som det skulle medföra står i direkt motsatsförhållande till att Norra Sunderbyn utpekas som bra plats för boende med hästverksamhet. Finns lång tradition av sådan. Stor potential för bra boende för människor med många skilda intressen ex hästar, hundar, djuruppfödning, odling, sport m.m.
Kommentarer	<i>För att möjliggöra en hållbar utveckling krävs god planering och prioritering av investeringar. Ibland måste tidigare strategiska beslut omprövas när ny kunskap tillkommer. Enligt den nyligen beslutade VA-planen fram till 2030 en utökning av kapaciteten på VA-nätet för Rutvik att ske efter den beslutade planperioden. Detta innebär att möjligheten för nyproduktion av</i>

	<p>bland annat bostäder är mycket begränsad inom de delar som omfattas av kommunens verksamhetsområde. Förslaget till översiktsplan ger förutsättningar för en utbyggnad av både bostäder och verksamheter när tillräcklig kapacitet på VA-nätet finns.</p> <p>Översiktsplanen redovisar endast mark- och vattenanvändningen, principer samt förhållningssätt på en övergripande nivå. I avsnittet Bästa boende på landsbygden pekas Råneå ut som en samlande by som ska säkerställa service för byarna inom det norra landsbygdsområdet. Flera av synpunkterna gällande Råneås roll i den norra kommundelen och för sitt omland har stöd både i ÖP och Utvecklingsplan Råneå.</p> <p>Förslaget till översiktsplan baseras på att bebyggelseutvecklingen främst sker genom förtätning inom befintliga strukturer bland annat i syfte att kunna nyttja redan befintliga infrastrukturer. Den mellankommunala planeringen mellan Luleå och Boden redovisas i förslaget främst genom förbättrade möjligheter till hållbart resande mellan de två kommunerna men även ett nytt område för bostäder i Bränslan. För Norra Sunderbyn föreslås markanvändningen landsbygd som ger goda möjligheter för bland annat hästverksamhet. Förslaget tar inte ställning till täktverksamhet i området kring Norra Sunderbyn utan lämpligheten för detta prövas genom tillstånd.</p>
Plats för arbete	
Privatperson	Planering och investering för utbyggnaden av nya större arbetsplatsområden ska ske enligt följande prioriteringsordning; Dalbo, Hertsöfältet, Porsön, Rutvik, Södra Sunderbyn. Vad har ni för planer för Rutvik? Vilken typ av "arbetsplatsområden" kan det röra sig om?
Föreningen Vitådalen	Råneå saknas i uppräknigen av större och mindre arbetsområden.
Miljöpartiet de gröna	Kapitlet är lite rörigt. Det handlar till viss del om arbetsplatsområden och handeln på Storheden med en del formuleringar vi funderar över. Vi ifrågasätter följande formulering: "Volymhandel ska i första hand lokaliseras till Storheden och i andra hand till Notviken. Utvecklingen av handel på Storheden ska ske varsamt och etappvis söderut från Storhedsvägen fram till Karlsviksvägen. Butiker på Storheden och Notviken ska ha en egen och väl definierad entré för kunderna." Vi ifrågasätter att ett växande Storheden är vad som bäst skapar arbetstillfällen och hållbarhet i Luleå till år 2050. Vi tycker att formuleringen om hur entréerna ska se ut är detaljstyrning som dessutom inte bidrar till arbetstillfällen. Att ha en ökad handel på Storheden som en princip för genomförande i det här kapitlet går i konflikt med tidigare angivna mål om att Luleå centrum ska vara navet för Luleås handel och ett bilfritt liv i ett förtätat i centrum. Vi ifrågasätter att verksamhetsområden ska lokaliseras på Svartön. Angående principen om att verksamhetsområden föreslås lokaliseras till platser med bra logistik, intill stora vägar, flyg, järnväg och sjöfart - där föreslår vi en formulering om att kommunen ska verka för en utveckling där tåg ersätter flyg och där verksamhetsområdenas placering utgår ifrån och bidrar till att transporterna i Luleå blir fossilfria.
Kommentarer	<p>Förslaget till mark- och vattenanvändningskartan anger att ett område väster om Rutvik planeras för verksamheter som kan vara störande, miljöpåverkande, ytkrävande eller genererar tung trafik eller stor mängd övrig trafik.</p> <p>Mark- och vattenanvändningen för Råneå anges i Utvecklingsplan Råneå. Där finns tre verksamhetsområden redovisade, Södra, Norra och Östra. Enligt utvecklingsplanen prioriteras nyetableringar till det södra området där all infrastruktur redan är utbyggt och där det finns lediga fastigheter.</p>

Den övergripande strategin för handel i Luleå är att vi ska ha en stark centrumhandel med shopping och upplevelser i centrum, volymhandel som begränsas till Storheden och nära, dagligvaruhandel i stadsdelarna och de samlande byarna. Bedömningen är att olika typer av områden för olika typer av handel stärker och kompletterar varandra. Som stöd i detta ställningstagande finns en handelsutredning från 2015 som beskriver detta. Principen om entréer bygger på kommunens vilja att skapa en differentierad handel på Storheden och i Luleå centrum.

Svartön är ett befintligt verksamhetsområde och texten har justerats där Svartön nämns. Transporter till och från våra verksamhetsområden beskrivs under avsnittet Närhet till omvärlden.

Smarta resor	
Privatperson	Utveckla ringlinjer med små elbussar med täta avgångar ända ut till kommungränsen. Få bort all enbilpendling in till centrum på det sättet.
Privatperson	Jag skulle gärna se bussförbindelser på södra sidan om älven mellan Luleå/Avan/boden alternativt att man bygger ihop bussförbindelserna till norra Sunderbyn med färjeläget så vi kan ta färja över och sen buss till och från stan.
Föreningen Vitådalen	Viktigt med en fungerande lokaltrafik till Råneå. Kostnaderna för kollektivt resande ska likställas och arbetspendling ska underlättas. Cykel- och mopedtrafik måste underlättas även från den norra delen av Råneåområdet, dvs Strömsund med anslutande vägar från Högsön- och Vitå samt Jämtön. Genom att underhålla, och nyttja den gamla E4-sträckningen mellan Strömsund och Råneå görs detta möjligt, t ex med snöröjning. E4an, med mitt- och vajerräcken, är annars det enda alternativet och den är inte lämplig för de oskyddade trafikanterna. Cykel/gång/rid-vägar mellan Vitådalens stora byar då Vitå- och Rörbäcksvägen är mycket trafikerade, gatlysen saknas. Vitåvägen är trafikerad av väldigt mycket tung trafik (genomfartsväg).
Norra Sunderbyns byautveckling	Vi anser att Luleå lokaltrafik ska utöka turena som nu endast går till Södra Sunderbyn till att åtminstone vissa turer också går till Norra Sunderbyn med hållplatser i byn. Bör samplaneras med ombyggnaden av väg 97. Nu är det endast möjligt att åka buss med länstrafiken, hållplatserna finns längs väg 97. Många har över en kilometer till hållplatserna vilket medför lång tid att gå till hållplatserna. Att cykla till hållplatserna – finns inte möjlighet att på ett säkert sätt låsa fast cykeln. Det bästa hade varit att kunna ta med cykeln på bussen.
Miljöpartiet de gröna	Vi tycker att ordet "kraftfullt" ska strykas i andra stycket under Nuläge. I övrigt bra beskrivet. Vi anser att man ska ta bort sista meningen om resecentrum ur nulägesbeskrivningen: "Med det nya resecentrumet kommer det att finnas två noder för kollektivtrafiken." Vi föreslår en ytterligare princip för genomförande: "Hyrscyklar ska finnas som en del av kollektivtrafiken." Vi vill göra ett tillägg till följande formulering: "God information och ett enkelt betalsystem ska underlätta åkandet." Vi vill lägga till enhetstaxa för kollektivtrafik.
Kommentarer	<i>I avsnittet Bästa boendet på landsbygden anges att de samlande byarna ska vara de huvudsakliga serviceorterna och ska ha goda förbindelser med stadsbygden. Byarna i landsbygdsområdena ska ha goda förbindelser till de samlande byarna för att kunna ta del av den service, bland annat kommunikationer, de erbjuder. Detta kan bland annat innebära olika kollektiva transportlösningar. Vidare anges i avsnittet Smarta resor och transporter att vi ska bygga ett trafiksystem där infrastruktur och alla trafikslag samverkar med varandra och gör att hela resan fungerar enkelt och smidigt för trafikanterna.</i> <i>Mindre justeringar har gjorts under aktuella avsnitt i och med inkomna synpunkter.</i>
Ett transportsystem på väg	
Privatperson	Cykelstigar behöver ses över på landsbygd så vi kan ta cykel till närmaste busshållplats. Nu cyklar barn och vuxna med livet som insats. Vi vill se en cykel/gångväg mellan Avan-Bälunge så barnen kan cykla till och från skola.
Föreningen Vitådalen	Begreppet "Finmaskigt vägnät" behöver definieras, samt skrivningen om att enskilda fastighetsägare ska ansvara för underhållet av dessa vägar. Är det skillnader på hur dagens vägar underhålls och finansieras eller finns det tankar på förändringar? Bättre och säkrare vägar för trafikanterna är viktiga. Det gäller framförallt cykel- och gångtrafik längs de tungt trafikerade landsbygdsvägarna. Genom att nyttja befintliga och äldre vägsträckningar, samt små äldre byavägar kan sammanhängande gång- och cykelvägar byggas till rimliga kostnader.

Norra Sunderbyns byautveckling	Det bör framgå att det ska vara stora restriktioner för etableringar av verksamheter som medför ökad trafik av tunga transporter på väg 97 mellan Luleå och Boden, exempelvis ytterligare etableringar av bergtäkter förutom den befintliga i Södra Sunderbyn och liknande. Pendeltåg på dubbelspårig järnväg mellan Luleå och Boden där man kan ta cykel med sig på tåget bör prioriteras av kommunen i samverkan med trafikverket Region Norrbotten och andra aktörer.
Miljöpartiet de gröna	Förtydliga om flyget räknas in i transportsektorn under nulägesbeskrivningen. Det är otydligt. Under principer för genomförande föreslår vi biogas för privatbilar och utveckling av laddstolpar. Vi anser att Norrleden och Söderleden och dess ringlinjefunktion är för stor fråga att ta beslut om i detta dokumentet och måste diskuteras.
Kommentarer	<i>Kapitlet handlar om väg och järnväg. Detaljer kring bränsleval ingår inte annat än det som finns under Hålla energin. Lederna tas upp i översiktsplanen. Täkt i Boden, väg i Luleå, prövas på annat sätt. ÖP föreslår inte användning som inte får tillkomma, endast vad som får tillkomma. Dubbelspår och cykel på tåg inte ÖP.</i>
Närhet till omvärlden	
Föreningen Vitådalen	I väntan på den Norrbottenabanan som vi ännu inte sett mer än planerna på, behöver kollektivtrafik och arbetspendling utvecklas på flera fronter. Se noteringar under rubriken Smarta resor.
Miljöpartiet de gröna	Angående principen för genomförande som berör Luleå airport. Flygtrafiken bidrar till klimatförändringarna. Det ligger i konflikt med att Luleå inte ska ha någon påverkan på klimatet år 2050. Därför föreslår vi att detta tydliggörs i de avsnitt där flyget berörs. I det här fallet föreslår vi formuleringen "Vi ska verka för att flygtrafiken blir klimatneutral och att Luleå blir ett nav för en modern biobaserad flygtrafik till och från den nordliga regionen." Kommunen kan verka för en fossilfri flygtrafik lika väl som vi kan verka för en Norrbottenabana. Vi föreslår även att kommunen ska verka för att Norrbottenabanan ska byggas från Umeå till Luleå och vidare till Torneå med byggnation från två håll samtidigt. Förtydliga att det finns järnvägsräls till Haparanda. Det är lätt att tro att det finns persontrafik dit och vidare mot Finland.
Kommentarer	<i>Komplettering av princip om flyg och bränsle. NBB-princip tillräcklig. Kartan visar på framtida spår.</i>
Allas väg till arbete	
Privatperson	Bättre bussförbindelse på linje 29 Luleå-Avan-boden
Privatperson	Utveckla ringlinjer med små elbussar med täta avgångar ända ut till kommungränsen. Få bort all enbilpendling in till centrum på det sättet.
Föreningen Vitådalen	När det gäller skolan, nämns teknikens hus men kopplingen till universitetet som en viktig samarbetspartner nämns inte. Viktigt även att ett tydligt samarbete mellan Teknikens hus och lärarutbildningen finns, för att stärka intresset och utvecklingen av naturvetenskapliga- och teknikintresset inom skolan. Viktigt att de skolor och förskolor som idag har natur, miljö- och friluftspåren i sin verksamhet, stimuleras och uppmuntras att behålla och utveckla dessa. Även att inspirera och stödja de skolor och förskolor som har behovet att utveckla sådant bör stärkas. Näring och näringar: Utvecklingsprojekt bör även stimuleras inom de areella näringarna rörande odling, utveckla fiskenäringar, skogsbruk och landskapsvård genom bl.a. betesmarker mm. Detta saknas i genomförandepriparerna.
Kommentarer	<i>Hänvisning till nulägesbeskrivning. Behörighet till gymnasiet ska uppnås före 2030, dvs finns i kortare styrning.</i>

Näring för näringar	
Föreningen Vitådalen	Näringslivsutveckling ska ske både i byar och i stan. Kommunen ska så långt det är möjligt handla av de lokala livsmedelsproducenterna för att stärka den cirkulära ekonomin och öka självförsörjandegraden.
Miljöpartiet de gröna	Vi föreslår följande princip för genomförande: Kommunen ska se till att kommunbolagens styrelser är jämställda samt verka för jämställdhet i näringslivet i Luleå. Vi föreslår att förtydliga ordet "tillväxtarbetet" under nulägesbeskrivningen med information om näringslivets storlek och omfattning, vilka näringar som finns och vilka som saknas, för att komplettera informationen om en avsaknad av kvinnor.
Kommentarer	<i>Jämställdhet och framförallt jämlikhet som inkluderar jämställdhet finns som principer och ska genomsyra programmet. Uppdrag till kommunbolagen ges inte i programmet. Nulägesbeskrivningen kompletteras.</i>
Markanvändningskartan	
Privatperson	Svartöstan, hänsyn kulturmiljö. Kartan pekar inte ut att hänsyn till kulturmiljön ska tas trots att Svartöstan är riksintresse för kulturmiljön och att det finns en detaljplan som syftar till att bevara områdets kulturhistoriska värden.
Föreningen Vitådalen	Benämningen Luleå, borde bytas ut mot Luleå kommun (om det gäller hela kommunen) Samma syftning ang Luleåborna, bör gälla kommuninvånarna, Boende i Luleå kommun. Om man bor utanför stadskärnan så känner man inte delaktighet i flertalet skrivningar i dokumentet. Det är anmärkningsvärt att stora delar av Luleå kommun har utelämnats i stort sett helt. Luleå kommuns norra del, Vitådalen d.v.s. hela området från Strömsund, Rörbäck, Jämtöavan, Jämtön, Högsön, Vitå, Vitåfors, Heden-Långtjärn, Avafors, Hovlös, Forshed, Kvarnberg och upp till Långsel – Tallberg, inte finns med i planen. Detta är ett område som motsvarar ca en femtedel av kommunens yta, och omfattar ca 870 invånare. Områdesinformationen och benämningen av det som idag kallas Vitådalen omfattar ovan nämnda landsträckning och inte endast Övre Vitådalen, Avafors och norrut. Det orsakar stora felaktigheter betr. befolkningsangivelser om Övre Vitådalen med ca 100 invånare, får representera hela Vitådalen, men sina drygt 870 invånare. Hänvisningar till andra dokument "Läs även" bör vara klickbara dvs länkade. En del dokument finns inte tillgängliga på kommunens hemsida. Den digitala kartan innehåller mycket information som inte nämns eller tas med i beskrivningar över områden i dokumentet. Och beträffande den delen av kommunen som kallas Vitådalen, nämns ingenting i dokumenten om de många naturvärden som finns markerade i den digitala kartan. Information om naturvärden, Natura 2000, kulturbygder, historiskt värdefulla kulturområden finns nämnda i den digitala kartan, men underlag och beskrivningar till vilken grund som dessa områden valts eller vilka värden som finns saknas. Hänvisningar vidare finns heller inte. Det begränsar värdet och funktionen i det digitala hjälpmedlet.
Kommentarer	<i>Inte byta ut för de övergripande målen som ska vara kortfattade. Benämningar ändras i nulägesbeskrivning och programtexter i övrigt. Läsanvisning. All information finns inte i kartan. Skikt med planeringsunderlag kommer och länkning från Nuläge.</i>

Övrigt	
Privatperson	I områdesrekommendationer som antogs av KF 2013 fanns många intressanta planer för Rutvik. Där står det bland annat att läsa "Ett eventuellt behov av bussförbindelse och gång- och cykelväg mellan Rutvik och Gammelstad ska utredas vidare". Vad hände med detta? För ett antal år sen fick vi Rutviksbor tycka till om vår by i samband med ett projekt/vision i kommunens regi. En karta togs fram med förslag för vår by, bl a GC-väg mellan Rutvik och Kyrkbyn. Ligger i linje med Luleå som cykelstad och dagens klimattänkande. Vägen mellan Rutvik och Kyrkbyn är slingrig och smal. Många ungdomar och motionärer färdas efter denna inte helt trafiksäkra väg.
Privatperson	I konsekvensbeskrivningarna finns inte Svartöstan med som kulturmiljö trots att det är ett riksintresse för kulturmiljövården och att kommunen i gällande detaljplan skyddar de kulturhistoriska värdena. Måste uppdateras med en beskrivning, kommunens ställningstagande och mål med området och konsekvensanalys i relation till utveckling av Norrbottniabanan, SSAB och befolkningsökningen. Samma sak gäller för konsekvensbeskrivningen av Norrbottniabanan och förordandet av den östra dragningen via Svartöstan. Här behöver kommunen tydliggöra konsekvenser och hur en Norrbottniabana påverkar andra intressen såsom Svartöstans kulturhistoriska värden och möjlighet att bo och verka.
Privatperson	Förordandet av en östlig sträckning av Norrbottniabanan saknar analys av konsekvenser och avvägningar gentemot andra intressen. SSABs produktion kan hotas. En tågolycka med urspårning eller brand hotar SSAB samt extrem risk för boende och arbetande i området. Det finns idag endast en bilväg till/från Svartöstan som kommer at korsas av Norrbottniabanan. Det krävs en noggrann konsekvensanalys. Intressena måste avvägas mot varandra. Kommunen måste ange hur de ser på denna intressekonflikt.
Privatperson	Saknas ställningstagande hur kommunen avser att hantera riksintresset Svartöstan. I Gammelstaden finns det tydligt redovisat.
Privatperson	Saknas redovisning av tidigare medborgardialoger för Svartöstan. De synpunkter som där framkom behöver beaktas och konsekvensbeskrivas. Särskilt avseende riksintresset och riskerna med Norrbottniabanan.
Privatperson	Kommunen bör göra/öppna spegelsalar för dans och aktivitet.
	Viktigt att skolan samt förskolan i Avan blir kvar, dels för att byn ska fortsätta vara attraktiv och för att våra barn ska få en trygg och säker utbildning.
Föreningen Vitådalen	Att utelämna Vitådalen ur översiktsplanerna är under all kritik. Potential finns för utveckling inom näringslivet, rekreationstillfällena och besöksnäring. En utvecklingsplan för ovan nämnda område måste arbetas fram.
Miljöpartiet de gröna	Nulägestexterna är överlag en aning för positiva. Behövs en kritisk och mer utåtblickande ingång. Förslag till nytt kapitel: Demografi, som innehåller jämställdhet, balans mellan kvinnor och män, minoriteter, urbefolkning, allas möjlighet till att uttrycka sin egen kultur/religion, HBTQ.
Kommentarer	<i>GC-väg Rutvik, ska det vara en huvudled? Konsekvensbeskrivning har omarbetats och förtydligats för ett flertal frågor som tas upp. Uppdelning av Norra och Södra Sunderbyn har tydliggjorts och Södra Sunderbyn är en stadsnära by. Översiktsplanen omfattar hela kommunen. För vissa områden föreslås inga förändringar, bland annat Vitådalen och Svartöstan. Nuläge och motiv har arbetats om för att endast bli motiv. Samlande byar är prioriterade för förskola och skola. Övriga förskolor och skolor är en fråga för ansvarig nämnd. Spegelsalar för aktivitet är en verksamhetsfråga. Programmet betonar allas möjligheter och lyfter endast barn och unga som prioriterad befolkningsgrupp.</i>

LULEÅ KOMMUN